

Ajattelun vapaita taitoja

Kriittinen Korkeakoulu

Katsaus

NUMERO 1/2006

TEEMANA
KASVATUS

Kesänumero!

Sisälllys

Pääkirjoitus 3

Eero Ojanen

Sivistyksen voima 4

Eero Ojanen

Kasvattajan vastuu 8

Kaisa Heinlahti, Saara Hacklin ja

Tuukka Perhoniemi

Elokuvakasvatusta Sodankylässä 12

Hermann Yli-Tepsa

Parantavat ajatukset 18

Simo Skinnari

Astu unen taloon kynä kädessä 26

Kaisu Naapila

Kertojan ääni: Ikuinen rakkaus 32

Armi Riiheläinen

Muistio 34

Katsaus

.....

JULKAISIJA

Kriittinen korkeakoulu ry
Albertinkatu 27 a B 12
00180 Helsinki
puhelin (09) 684 0010
www.kriittinenkorkeakoulu.fi
info@kriittinenkorkeakoulu.fi

PÄÄTOIMITTAJA

Eero Ojanen

TOIMITUSSIHTEERI

Hermann Yli-Tepsa

ULKOASU JA KUVITUKSET

Heidi Gabrielsson

JÄSENYYS JA OSOITTEEN MUUTOKSET

Puhelin (09) 684 0010
info@kriittinenkorkeakoulu.fi

PAINOPAikka

Trio-Offset
Painos 300 kpl

KATSAUS ON

Kriittisen korkeakoulun lehti, joka jaetaan yhdistyksen jäsenille. Lehti informoi Kriittisen korkeakoulun toiminnasta ja sisältää toiminnan yhteydessä syntyneitä materiaalia sekä muuta Kriittisen korkeakoulun toiminta-alueisiin liittyvää aineistoa.

Tämän numeron olennaista sisältöä ovat keväällä järjestetyn kasvatusaiheisen luentosarjan teemoihin liittyvät kirjoitukset. Katsaus ilmestyy seuraavan kerran syksyllä ja välittää silloin muun muassa syksyn luentosarjojemme antia.

Tieto on tie

Tieto liittyy tiehen. Suomen kielessä tämä on niin itsensänselvä asia, että se jää helposti huomiotta. Sanojen liittyminen toisiinsa ei kuitenkaan ole sattumaa. Kielikuva tiedosta jonkinlaisena tienä on yleinen, monista kielistä tuttu. Puhutaan tiedon erilaisista teistä, tai vaikkapa vanhasta ja uudesta tiestä. Itämaisessa filosofiassa keskeinen tao-käsite on länsimaissa usein käännetty tieksi – jos se nyt halutaan kääntää tai yhdellä sanalla ilmaista. Mutta ilmeisesti vain suomen kielessä tämä kielikuva on rakentunut suoraan itse kielen todellisuuteen. Tie ja tieto ovat samaa juurta.

Ehkä tieto tai tietäminen alkujaan tarkoitti konkreettisesti tien tuntemista, tien osaamista, kun esimerkiksi liikuttiin maastossa jossa "tietä" eli kulkureittiä ei ollut valmiiksi merkittynä. Mutta jo tällöin tien käsitteeseen liittyi tietenkin päämäärän käsite - tien tunteminen liittyy aina siihen, mihin ollaan matkalla, minne halutaan päästä.

Tien vertauskuvallisuus on tutuista tutuin asia. Ihmisen elämä on tiellä oloa, me valitsemme oman tienme, kuljemme omaa tietämme, tulemme tiemme päähän ja niin edelleen. Tie ei siten ole vain jokin väylä jostakin johonkin, vaan tie on elämän kannalta paljon syvempi, jotenkin itse elämään liittyvä asia. Kun ihminen esimerkiksi valitsee oman tiensä, kysymys on hyvin vahvasta, kokonaisvaltaisesta valinnasta, jossa ihminen on mukana kokonaan. Oma tie valitaan vallitsevan tilanteen, siintävien mahdollisuuksien ja omien arvojen, toiveiden tai haaveiden pohjalta. Oman tien kulkeminen on paljolti sama asia kuin se, mitä ihminen itse, pohjimmiltaan on.

Tiellä olo on siis kokonaista oloa, jossa ihminen itse on tietenkin koko ajan läsnä. Jos tieto hahmotetaan tien, tiellä olon tai tien tuntemisen kautta niin mitä on tieto? Se ei ainakaan ole yksittäisiä, objektiivisia faktansirpaleita, vaikka niitäkin tiellä kyllä tarvitaan. Tieto on jotain joka liittyy ja sitoutuu ihmiseen itseensä, henkilökohtaista tietoa, jota ei voi täysin erottaa omasta ajattelusta, omasta vakaumuksesta, omista arvoista - siis omista päämääristä.

Eero Ojanen

Kriittisen korkeakoulun toiminnanjohtaja

Sivistyksen voima

*Suomi ei voi mitään väkivalloin, sivistyksen voima on sen ainoa pelastus.
Näin totesi aikanaan Johan Vilhelm Snellman (1808-1881), jonka
syntymästä tänä vuonna tuli kuluneeksi 200 vuotta.*

{ Ero Ojanen }

Sivistys lienee monen mielestä ehkä fraasi, hienosteleva tai hiukan tyhjä sana. Snellmanille sivistys oli kuitenkin sangen käytännöllinen asia. Se on ihmisten toimintaa ja mukanaoloa, jossa yhdessä luodaan kulttuuria, tätä ihmisten maailmaa.

Sivistys tai kulttuuri on aina pohjimmiltaan jotain yleisinhimillistä. Mutta ihminen ei kuulu suoraan ihmiskuntaan vaan hän kuuluu siihen oman lähipiiriinsä, erilaisten yhteisöjen, oman kulttuurinsa kautta. Snellmanille aito kulttuuri oli aina kansallista eli jotain, joka syntyy ihmisten omassa keskuudessa ja heidän omalla kielellään.

»

Kansainvälisiä voidaan olla vain silloin, kun on jokin oma kulttuuri, josta ammentaa ja josta on myös jotain annettavaa muille.

Nämä tosiasiat nykyään joskus unohtuvat. Ajatellaan, että kansainvälisyys ja kansallisuus ovat vastakohtia. Kun aikoinaan mentiin kovastikin hihkuen "Eurooppaan", saatettiin vähätellä ja vähän hävetäkin kaikkea vanhanaikaiseksi koettua suomalaista. Nyt globalisaation jyllätessä kaikki näyttää keskittyvän ja suuret jyräävät. Ajatellaan ehkä, että jollain pienellä kulttuurilla ei ole mitään tulevaisuutta.

Asia lienee päinvastoin. Kun maailma todellakin yhdentyy ja monet jokapäiväisetkin asiat tuodaan meille entistä kauempaa, niin jonkin oman ja läheisen tarve voi nousta aivan uudella tavalla. Ja kun esimerkiksi valtiollinen itsenäisyys Euroopan integraatiossa muuttaa luonnettaan ja vähenee, niin se oma ja itsenäinen löytyykin ehkä jostain muualta.

Myös 1800-luvulla Suomi oli unionin, keisarikunnan, osa ja oli hyvin epäselvää, mitä sellainen asia kuin Suomi oikein on. Onko se jokin oma yksikkönsä, onko olemassa jotain sellaista asiaa kuin suomalaisuus ja suomalainen kulttuuri, pitääkö tai tarvitseeko sellaisia asioita ollakaan. Ovatko ne jotain häviäviä asioita, onko niillä mitään tulevaisuutta, onko Suomi ja suomalaisuus jotain suurempiin naapureihin ja yleisiin unioneihin häviävää.

Nämä kysymykset ovat jälleen hyvin ajankohtaisia. Ja ajankohtainen on myös se näkökohta, josta käsin Snellman tarkasteli kaikkia näitä asioita. Sivistys ei ole jotain muodollista oppineisuutta tai tiettyä ulkonaista käytöstä vaan se on ihmisyyden toteutumista, ihmisen itsetietoisuuden kasvua. Ja Snellmanilla tämä sivistys on nimenomaan toiminnallinen käsite, se ilmenee yksilön oman oivalluksen pohjalta nousevassa toiminnassa yhteisen hyväksi.

~

Sydämen sivistys

Suomen kielessä sivistyksen kova ydin, ihmiseksi tuleminen idea, on tavoitettu erinomaisella ilmauksella: sydämen sivistys. Tämä sivistys on ihmisen yksinkertaista ihmisarvoa, arkipäivän hienostuneisuutta. Siinä ihminen tuntee oman arvonsa ja toisten arvon, osaa kunnioittaa elämää.

Sydämen sivistys on hiljainen, arvokas, elämää ylläpitävä ja nöyrä, mutta myös omasta arvostaan ja itsestään tietoinen asenne. Sydämen hiljaisen sivistyksen synty ja ylläpito on kaiken muun sivistyksen tehtävä ja myös sen ehto.

Ehkä itsenäisyyttä ei kannattaisi niin kovin paljon kytkeä pelkkään valtiolliseen itsenäisyyteen ja sotimiseen. Itsenäisyys tulee olemaan paljon enemmän hengen ja kulttuurin asia. Ihmisen hyvinvointiin kuuluu se, että hänellä on oma kulttuurinsa, johon hän liittyy, jota hän kannattelee ja joka puolestaan kannattelee häntä.

Jos sivistys on ihmiseksi tulemista, niin se toisaalta pitää sisällään kaiken inhimillisen eli ihmisen luoman, toisaalta se asettaa ihmisen luomuksille täsmälliset vaatimukset, inhimillisyyden vaatimukset. Sivistys ja ihmisyyys ovat kaikessa ja kaikkialla mahdollisuutena, taipumuksena, mutta ne eivät ole mitä tahansa. Toiminta, joka on suoranaisesti ihmisyyden vastaista, ei sovellu sivistyksen nimen alle.

Yleinen vastaväite on, että ei ole olemassa mitään yhtä, yhteistä ja yleispätevää ihmisyyden ideaa. Väite ei kuitenkaan ole niin vankka kuin ensin näyttää. Ei ehkä ole yhtä ja yhteistä ihmisyyden ideaa esimerkiksi siinä merkityksessä, että kaikki mahdolliset kulttuurit ja niissä kaikki mahdolliset yksilöt tunnustaisivat ja tunnustaisivat juuri tämän saman idean. Tätä ei kuitenkaan tarvitakaan. Tulee vain muistaa, että koko ihmisyyden idea jo sinänsä on kaksimerkityksinen: se on tosiasia ja ihanne tai normi yhtä aikaa.

Ihmisellä on tiettyjä, kaikille kulttuureille yhteisiä olemuksellisia piirteitä ja perustarpeita. Mutta idea ihmisyydestä tai inhimillisyydestä on myös siinä mielessä yleispätevä, että sitä ei ideana voi millään pätevilla perusteilla kumota. Ihmisyyteen kuuluu ihmisen perustarpeiden tyydyttäminen ja kunnioittaminen, tietty oikeudenmukaisuus ja reiluus, ihmisyyden itsensä kunnioittaminen, myötätunto ihmistä kohtaan, Luettelon yksityiskohdista tai sanakäänteistä voidaan ja pitääkin kiistellä loputtomasti, mutta lopulta meillä sittenkin on varsin selkeä idea siitä, mitä ihmisyyteen sisältyy.

Oikeudenmukaisuus tai myötätunnon kyky ovat ilmeisesti kaikissa kulttuureissa arvostettuja ominaisuuksia. Se tosiasia, että nämä asiat eivät ihmisten empirisessä maailmassa vallitse

tai toteudu, ei kumoa noiden asioiden periaatteellista pätevyyttä. Ei myöskään se, että meillä on erittäin paljon ja suuresti eroavia käsityksiä siitä, miten noiden asioiden toteutumista maailmassa kenties voitaisiin edistää.

~

Sivistyksen realismi

Sivistys ihmiseksi tulemisen ajatuksena on yleispätevä, yleisinhimillinen ja tosi. Tämä ei sulje pois sitä, että sivistyksen käsite ja sen eri merkitykset ovat omalla tavallaan historiallisesti syntyneitä ja muotoutuneita. Se, että sivistyksen käsitteellä on jokin tietty historia, ei rajoita sen pätevyyttä, mutta on kylläkin välttämättömän asia käsitteen ymmärtämisen kannalta.

Hahmottelen ajatusta, jota kutsun sivistysrealismiksi. Se tarkoittaa niin automaattisen sivistysoptimismin kuin sivistyspessimisminkin ja sivistyksen vähättelyn torjumista. Näen sivistyksen todellisuutena ja realistisena mahdollisuutena.

En lainkaan väitä, että nyt olisi edessä jokin synteesi ja siten "oikea" käsitys sivistyksestä. Emme me 2000-luvulla sinänsä ole sen viisaampia tai realistisempia kuin aiempienkaan vuosisatojen ihmiset. He ovat omista lähtökohdistaan pitäneet omia sivistysnäemyksiään "realistisina", ovat ne sitten olleet optimistisia tai pessimistisiä. Nyt myös meidän on kysyttävä, mikä olisi realistinen näkemys sivistyksestä, sen tehtävistä ja mahdollisuuksista nyt.

Vastaus voi olla hyvinkin yksinkertainen: se, että uskomme sivistykseen. Ei meidän silloin tarvitse uskoa kaikkeen, mitä niin sanotun sivistyksen nimissä tai varjolla on tehty, eikä meidän tarvitse ottaa vastuuta siitä kaikesta.

Ei ole takuumiestä, ei ole historiaa, joka menee automaattisesti eteenpäin, eikä ole uutta aikaa, joka on sivistyksen kannalta automaattisesti parempi ja palkitsee nykyhetken ponnistelut. Sivistys ei voi luottaa siihen, että kaikki sen hyvät pyrkimykset toteutuvat joskus. Sen sijaan sivistys on totta joka hetki. Se toteutuu aina. ¶

Miten ajatella vastuuta?

Kasvatus, kivireki ja (aina uudelleen) kysyminen

{ Kaisa Heinlahti, Saara Hacklin ja Tuukka Perhoniemi }

KESKUSTELU KASVATUKSESTA JA SIIHEN liittyvästä vastuusta rajautuu usein keskusteluksi kasvatusvastuusta. Tällöin esitetään näkemyksiä siitä, kenen vastuulla kasvattaminen ensisijaisesti on: onko rehellisyyden, auttavaisuuden ja terveiden elämäntapojen opettaminen, sääntöjen asettaminen, hyviin tapoihin kasvattaminen sekä yhteisen ajan viettäminen lapsen kanssa koulun vai vanhempien tehtävä?

Opetushallituksen laatimissa opetussuunnitelmissa todetaan, että ensisijainen kasvatusvastuu kuuluu vanhemmille ja koulu tai muu yhteiskunnallinen taho hoitaa kasvatuksesta pienemmän osan. "Huoltajilla on ensisijainen vastuu lapsen ja nuoren kasvatuksesta." Kasvatustyötä tekevien mukaan heille jää käytännössä kuitenkin suurempi osa kasvatuksesta kuin kodeille. Tästä vanhemmat syyttävät mm. kiirettä ja työelämältä vaaditaankin joustoja, jotta vanhemmilla olisi aikaa kasvatukselle. Myös tiedotusvälineiden kasvatusvastuuta on peräänkuulutettu: julkisuudessa on puhuttu lööppien poikkeuksellisen väkivaltaisesta uutisoinnista ja median vastuusta varjella lapsia.

Keskustelu näyttäisi perustuvan taustaoletukseen, että kasvatusvastuu on jotain sellaista, joka voidaan rajata ja siirtää taholta toiselle tai vaikkapa jakaa kahtia, epäreilusti tai ei. Onko vastuussa kuitenkin kyse pohjimmiltaan tästä?

MITEN VASTUUTA VOI AJATELLA? Ehkä vastuun luonteesta ilmenee jotain sanan eri käyttötapojen kautta. Kuulemme ja käytämme sujuvasti erilaisia vastuuseen liittyviä ilmaisuja: "Olla vastuussa", "kantaa vastuu", "ottaa vastuu", "ottaa kontollensa", "opettaa vastuuta", "siirtää vastuuta", "pakoilla vastuuta", "vastata", "olla vastassa", "vastustaa". Näyttää siltä, että oman leiviskänsä hoitamisen lisäksi vastuuseen liittyy myös ajatus vastaamisesta, reagoimisesta ja toisaalta myös vastaan tulemisesta.

Yksi tapa ajatella vastuuta on siis pitää sitä jonain "kannettavana" ja "otettavana". Vastuu on tällöin taakka, joka painaa, ja voi joskus olla liikaa. Taakka on kuitenkin myös siirrettävissä, sitä voi pakoilla tai siltä voi suojautua jonkin sopivan esteen taakse. Vastuuttomalla

ei ole taakkaa kannettavanaan. Tällaista "taakattomuutta" kuitenkin paheksutaan: vanhemmat sukupolvet saattavat esimerkiksi väittää, että nykynuorison elämä on vailla vastuunkantoa ja siksi aivan liian kevyttä, huoletonta ja vailla kunnioitusta yhteisiä arvoja kohtaan. Sen sijaan vastuullinen kansalainen hoitaa valittamatta oman osansa, sillä "Kaikil on oma kivirekens". Näin ajateltuna vastuu on kuin kappale. Se on sysättävä, jaettavissa, otettavissa, luovutettavissa, pompoteltavissa. Missä on sinun vastuusi?

Toinen tapa ajatella vastuusta on "olla siinä", olla vastuussa, vastata tilanteeseen. Kun kysymys vastuusta herää, jokaisen siinä olijan reaktiot ovat erilaisia vastauksia. Niinpä myös vastaamatta jättäminen tai liian epämääräinen vastaus ovat vastauksia, vaikka ne helposti tulkitaan merkeiksi vastuuttomuudesta ja pakoilusta. Todellista vastuullisuutta olisi kuitenkin uskallus vastata myös silloin kun ei ole aivan varma vastauksestaan. Tällaisessa ajattelussa myös vastuun ottaminen tai sen kantaminen saa konkreettisemmän merkityksen: Vastuullinen ihminen todella tekee jotain

kohtaamassaan tilanteessa, riippumatta siitä kuinka varma näkemyksistään on.

Kummassakin edellä esitetystä ajatteluyrityksessä vastuun "olemus" jää selvittämättä: miksi jollain on vastuu, miksi on vastuuta ylipäättään, tai mikä vastuu viime kädessä on? Epäselväksi jää kuka on vastuussa eli kenelle vastuu kuuluu ja millä tavoin sitä olisi kannettava, kelle vastattava tai mitä opetettava seuraaville sukupolville. Näitä kysymyksiä kysyttäessä tuntuisi käsillä olevan kaksi vastausvaihtoehtoa: Asetetaan jokin periaate, idea, idoli tai auktoriteetti, joka viime kädessä toimii varmana ja selkeänä perusteena vastuun määräytymiselle sen ulkopuolelta. Tällainen peruste on perinteisesti ollut esimerkiksi Jumala, laki tai arvostettu esimerkki. Tai sitten olisi myönnettävä, ettei vastuukysymyksiin ole yksiselitteisiä vastauksia. Vastuun kantaminen ja vastuussa oleminen jäävät viime kädessä vaille varmuutta ja ovat vailla ulkopuolista ja lausuttavissa olevaa perustetta.

Kumpikaan vaihtoehto ei tunnu todella vastaavan kysymykseen vastuusta.

»

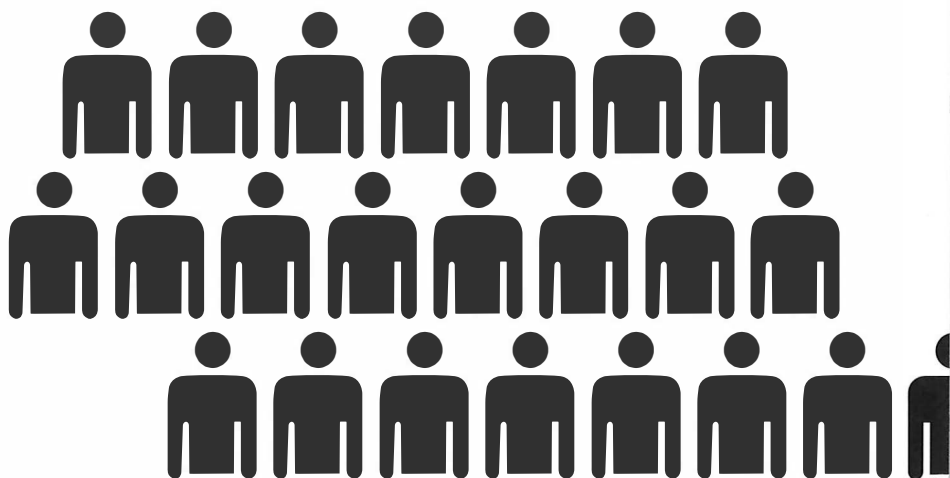
RANSKALAISEN FILOSOFIN JACQUES DERRIDAN (1930–2004) ajattelussa vastuu kietoutuu olennaisesti ratkeamattomuuden ajatukseen. Ratkeamattomuus tarkoittaa kaikkeen eettiseen päätöksentekoon kuuluvaa piirrettä, ettei mikään valinta tai päätös voi koskaan olla ehdottoman oikea, täysin oikeutettu tai aukottomasti perusteltu. Tämä johtuu mm. siitä, että toimintaa koskevat päätökset viittaavat aina tulevaisuuteen, jota emme koskaan voi ennalta tuntea. Eettisessä valintatilanteessa vallitsee siis aina epävarmuus ja sattumanvaraisuus. Ratkeamattomuudesta ei kuitenkaan seuraa, että arvoista ja ihanteista tulisi arvottomia. Päinvastoin: Tässä kohtaa vastuu astuu mukaan, se on rehellisyyttä ratkeamattomuuden edessä. Vaikkei mitkään arvot ja perusta voi koskaan olla meille täysin ja kokonaan tavoitettuna juuri nyt, voi jokin ideaali silti ohjata toimintaamme. Esimerkiksi ajatus demokratiasta ei sellaisena tai puhtaassa muodossaan koskaan toteudu yhteiskunnassa, mutta se voi silti ihanteena ohjata tarkastelujamme.

Kasvatuksen yhteydessä ratkeamattomuuden teema tarkoittaisi sitä, ettei kasvatukselle ja

siihen liittyville instituutioille voida koskaan kiinnittää mitään ehdotonta arvo- tai muuta perustaa. Jos vain seurataan joitain sääntöjä – kirjoitettuja tai kirjoittamattomia –, vastuuta ei ole otettu. Todellinen vastuullisuus olisi reflektoida elämistä eri konteksteista nousevien vastakkaisten maailmojen ja imperatiivien esittämien vaatimusten maailmassa.

Ratkeamattomuudesta ei siis seuraa, että kaikesta toiminnasta pitäisi pidättäytyä tai, että kasvatusajattelijan pitäisi asettua instituutioiden ulkopuolelle kritisoimaan olemassa olevia rakenteita. Vastuullinen ajattelijan pitää ajattelunsa liikkeessä ja pyrkii jatkuvasti oman projektinsa itseymmärryksen syventämiseen tarkastelemalla oman ajattelunsa, instituutioidensa, perinteensä jne. huomioimatta jääneitä reunaehdoja. Vastuullisuus olisi epävarmuuden sietämistä, sen lähestymistä ja aina uudelleen tutkimista, eikä esimerkiksi – kuten yritysmaailmassa saatetaan usein tulkita – vastuunkantamista paikalta poistumalla.

Vastuullisuus määrittyy suhteessa ratkeamattomuuteen. Vaikka emme missään tilanteessa

voi toimia ehdottomien arvojen pohjalta tai tuntea kaikkia asiaan vaikuttavia seikkoja, tulee meidän aina kuitenkin toimia kulloisenkin parhaan ymmärryksemme valossa. Vastuullisuus on tällöin sitä, ettemme koskaan kiinnitä näkemystämme lopullisesti, vaan jatkamme arvojen, ihanteiden ja tilanteiden kriittistä arviointia aina uudestaan.

VASTUUTA EI VOI AJATELLA kappaleena, siirrettävänä tai väistettävänä, vaan jonain jossa jokainen meistä jo väistämättä on. Vastuuta ei voi, kuten olemistakaan, siirtää jollekin toiselle. Ja vaikka vastuusta ei koskaan pääsisikään eroon, ei se silti tarkoita, että vastuu olisi – Derridan tai edes suomalaisen sananlaskun tai hengessä – vain jotain inhottavaa, aivan liian raskasta ja tukahduttavaa. Näin myös kysymys ”Kenelle kasvatustuu kuuluu?” näyttäytyy uudessa valossa: Kasvatustuu ei voi sysätä millekään tietylle taholle, tai jakaa kauniisti tasan kodin ja koulun välillä. Vastuu, ja sen myötä myös vaatimus epävarmuuden sietämiseen, päätöksentekoon vailla varmuutta ja oman ajattelun sekä toiminnan uudelleenarvointiin, on jo täällä. ¶

Kirjoittajat ovat Filosofien kasvatustuokasverkon perustajia ja kiinnostuneita kasvatustuokasverkon filosofisesta tarkastelusta sekä käytännön opetustyöstä.

Elokuvakasvatusta Sodankylässä

{ Hermann Yli-Tepsa }

KUN RYHTYY MUISTELEMAAN peruskouluajan taideaineiden ja käsityötaitojen opetusta, mieleen tulee miltei jokaisesta jotain pientä (en halua nyt ajatella opettajien luonteenpiirteitä tai tuntien luonnetta). Äidinkielestä omia kouluaineita ja kieliopin latinanperäiset sanat; musiikista erilaisia lauluja, soittimia, säveltäjiä; kuvaamataidosta vesiväriytyöt, tyyliuuntauksia ja valööri; käsitöistä ompelukoneen ajokortti, puinen jakkara ja maastonvärinen periskooppi; yläasteen ilmaisutaidosta katuteatteri ja pari lyhyttä ryhmässä kuvattua videota. Muistuu myös väläyksiä koululla vierailleista teatteriryhmistä.

Muistojen joukossa elokuva tekee poikkeuksen. Monen musiikintunnin aikana katsotun pitkän Elvis-dokumentin lisäksi tuskin muistan elokuvia peruskouluajana. En osaa sanoa, mitä elokuvia koulussa katsottiin, jos niitä ylipäänsä joskus saatettiin esittää. Koululla ei ainakaan kokoonnuttu katsomaan elokuvia valkokankaalta, eikä mieleen tule yhtä ainoata koululaisille järjestettyä elokuvanäytöstä elokuvateatterissa. Tietokoneet ja videot olivat tuohon aikaan yleistymässä kouluissa. Luokkiin ilmestyi televisioita ja monitoreja. Videotykit olivat ehkä vielä liian kalliita ja filmiprojektorit kai pidettiin varastossa. Elokuvia siis toistettiin videolta. Play- ja stop-nappuloiden painallusten välinen aika oli hiljaista ja rentoa. Videoiden katselu oli viihdytystä. Niitä näytettiin vapaa-ajan sattuessa

kohdalle, eli kun varsinaiset kouluvelvollisuudet oli luokassa tehty (ehkä loppukeväästä kevätjuhlien lähestyessä) tai kun luokkaan saapui sijaisopettaja.

Voisin uskaltautua tekemään muistoistani seuraavan yleistyksen: toisin kuin muiden taiteidenlajien kohdalla, suhde elokuvaan koulussa jäi yksinomaan viihteelliseksi (Poikkeuksena mainitsemani Elvis-dokumentti, ja huomautuksena myös teatterin vähäinen asema). On mielenkiintoista ajatella, että tällä seikalla saattaa olla jotain tekemistä sen tosiasian kanssa, että jos Suomessa on olemassa kuvaamataiteiden, musiikin, kirjallisuuden tai muotoilun historia, niin tämä historia puuttuu elokuvalta (varsinkin suomalaisten elokuvien osalta), ainakin muille kuin asiaan perehtyneille. Tarkoitin tällä, ettei Suomessa elokuvaa, muista taiteidenlajeista poiketen, yleisesti ottaen pidetä perinteikkäänä taiteidenlajina, vaan elokuvat vastaanotetaan kertakäyttöisenä viihdykkeenä.

~

OPETUSHALLITUKSEN TAIDEAINEIDEN opetus suunnitelmassa (joka kertoo sen, mitä asioita kouluissa periaatteessa on velvollisuus opettaa taiteista) elokuvan osa on pieni. Elokuva on määritetty oppimäärän perusteissa osaksi audiovisuaalisia taiteita, ja nämä puolestaan kuuluvat visuaalisiin taiteisiin. Tämä tarkoittaa, että oppimäärän mukaan elokuvaa tulisi opettaa kuvataidettuntien yhteydessä. Mutta jos elokuvien osuus kouluopetuksessa on mitätön (oletan, että useimmissa kouluissa tilanne elokuvan opetuksen suhteen on yhä samanlainen kuin omana kouluaikanani), niin elokuvilla muiden audiovisuaalisten tuotteiden (musiikkivideot, tietokone- ja videopelit, tv-ohjelmat, mainokset) ohella on muuten hyvin suuri rooli koululaisten elämässä. Omana peruskouluaikanani välitunneilla oli tapana tunnelmoida edellisen illan elokuvien tai tv-sarjojen huippukohdilla. Jotain nykyisten koululaisten suhteesta televisioon kertoo se, että osaksi teini-ikäisten arkea tullessa internetsivustossa IRC-galleriassa suurimman keskusteluyhteisön nimittäjä on televisiosarja *Lost*, ja että musiikin ohella televisio on yksi suosituimmista keskustelun aihepiireistä.

Television ja kaupallisten elokuvateattereiden tarjonnalla on menekkiä, mutta suosio rajoittuu uusiin vetovoimaisiin tuotteisiin. Uudet elokuvat tuottavat samalla sääntöjä sille, millaisia elokuvien tulee olla ja miten niitä tulee katsoa. Tämä edesauttaa tuotantokeskusten valokeilan ulkopuolelle jäävän taloudellisesti merkityksettömän tuotannon, ennen kaikkea vanhojen elokuvien unohtumista.

Niinpä ajatus elokuvakasvatuksesta peruskouluissa kuulostaa mielekkäältä ja tärkeältä. Kasvatuskeskustelussa on jo jonkin aikaa puhuttu yleisemmin mediakasvatuksesta, eli erilaisia viestimiä (elokuva, televisio, radio, internet) koskevasta opetuksesta kouluissa. Opetushallituksen internetsivustolta löytyvässä opetusministeri Antti Kalliomäen lausunnossa painotetaan medialukutaitoa: "Yhteiskunnallinen osallistuminen edellyttää, että kansalaisilla on riittävä kyky käyttää ja tulkita mediaa. Mediakasvatuksen tutkijat ja asiantuntijat puhuvat kriittisestä medialukutaidosta tai mediatajasta. Siihen sisältyy taito valita oikea media kulloiseenkin käyttötarkoitukseen, samaten valmius arvioida mediasisältöjen ja -palvelujen laatua omien tarpeiden ja odotusten kannalta."

~

AJATUSTA ELOKUVAKASVATUKSESTA VOI toki myös kritisoida. Eikö medialukutaidon taustalla kummittele malli kriittisestä katsojasta, joka asetetaan yksinkertaisesti passiivisen viihteen kuluttaja-katsojan vastakohdaksi? Voiko nykykatsojia ajatella ainoastaan viihteen passiivisina uhreina? Monet elokuvat ja televisiosarjat esimerkiksi synnyttävät keskustelua katsojiensa piirissä (vaikkapa tosi-tv:n suosio perustuu siihen, että katsojat voivat keskenään tulkita henkilöhahmojen käyttäytymistä ja oppia samalla ihmissuhteiden logiikkaa). Mitä iloa toisaalta olisi siitä, että vanhoja elokuvia esitettäisiin ja että elokuvan tekemistä ja analysointia opetettaisiin kouluissa? Onko vanhoissa elokuvissa jotain säilytettävää? Kertovatko ne jotain sellaista, mitä nykyiset elokuvat eivät kerro?

Kitisenrannan koulu Sodankylässä on yksi niistä kouluista, joissa on ryhdytty toteutta-

»

maan elokuvakasvatusta. Tutkailemalla sitä mitä Sodankylässä on tapahtunut, voidaan saada jonkinlainen kuva elokuvakasvatuksesta ja sen mahdollisuuksista käytännön tasolla. Kylä on monille elokuvan harrastajille jo ennestään tuttu, parinkymmenen vuoden ajan järjestettyjen Sodankylän elokuvajuhlien (Midnight Sun Film Festival) ansiosta. Kitisenrannan koulu on alusta asti ollut festivaalin järjestelyissä mukana, tarjoamalla koulurakennuksen sen käyttöön. Alkuaikojen pienelle elokuvaintoilijoiden joukolle järjestetty tapahtuma (joka kyläläisten ja paikallisten tahojen silmissä näyttäytyi paheellisena hörhöilynä) on hiljalleen kypsynyt festivaaliksi, jonka yhteydessä järjestetään myös paikallisia koulun elokuvakasvatukseen liittyviä kursseja.

Kitisenrannan koululla elokuvan opetus alkoi animaatioiden tekemisestä kuvaamataidon tunneilla. Myöhemmin, digitaalisen teknologian astuessa kuvaan, opetus laajentui myös omien elokuvien tekemiseksi. Nykyisin elokuvakasvatusta on mahdollista opiskella valinnaisena aineena 7.-9. vuosiluokilla, ja nuoremmille on elokuvatyöpajoja. Koululla järjestetään myös klassikkoelokuvien yhteisiä näytäntöjä. Vuonna 2004 koululla alkoi kolmivuotinen, opettajien kouluttamiseen keskittyvä hanke nimeltään Elokuvakasvatus Sodankylässä.

Sodankylän elokuvakasvatushanke saattaa kuulostaa hankalalta sen vuoksi, että kyseessä on koulu kylässä keskellä lappia, kaukana suurista kulttuurikeskuksista. Mutta toisaalta juuri etäisyyksien vuoksi viestimien tärkeys korostuu pienten, toisistaan etäällä olevien paikkakuntien elämässä. Yhteydenpito ja suhteet muualle tulevat tärkeämmäksi, kun ollaan keskuksien ulkopuolella. Erikoistuminen ja yhteistyöhankkeet ovat muutenkin leimallisia nykyisille kouluille. Näyttää siltä että koulujen valtiollisten hankkeiden rinnalla kahdenvälinen, paikallinen tai erityiseen alaan kytkeytyvä yhteistyö on yhä merkittävämpää. Tämä on myös se kehityssuunta, jota Euroopan Unioni koulutuspolitiikassaan suosii. Niinpä Sodankylässäkin ollaan osallisena muutamassa kotimaisessa ja kansainvälisessä elokuvakasvatukseen liittyvässä EU:n rahoittamassa yhteistyöhankkeessa. Ulkomaisia

yhteistyökouluja on mm. Puolasta, Ranskasta, Englannista ja Italiasta. Paikallisella tasolla yhteistyötä tehdään lähialueen koulujen, Sodankylän elokuvajuhlien, lapissa elokuvatoimintaa kehittävän Sodankylän elokuvakeskuksen ja Inarissa toimivan Alkuperäiskansojen elokuvakeskuksen, sekä erilaisten pohjoisten taide- ja kulttuuritahojen kanssa.

~

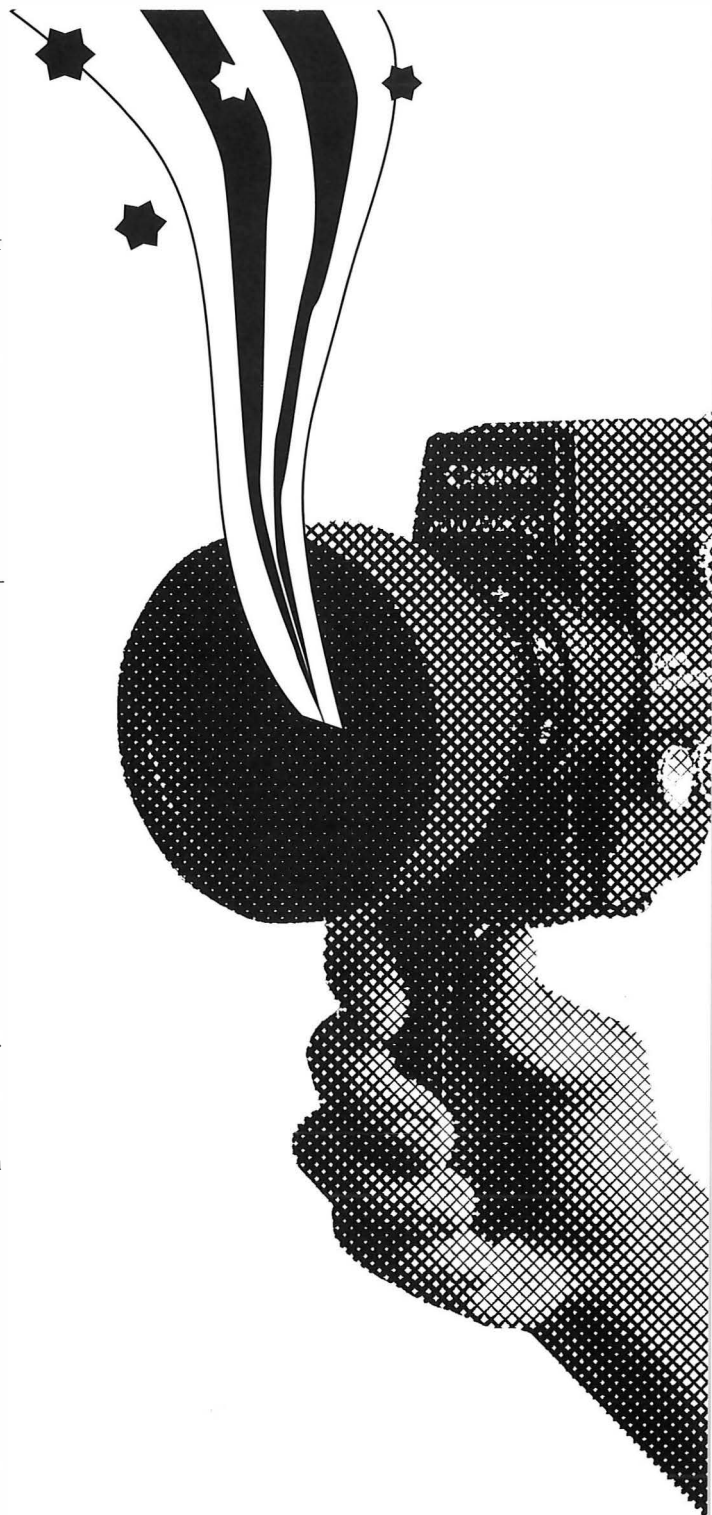
MITÄ KITISENRANNAN KOULUN elokuvakasvatushanke on käytännössä poikunut? Projektisihteeri Tommi Nevalan selonteko antaa ymmärtää, että Elokuvakasvatus Sodankylässä –hanke on tuottanut runsaastikin toimintaa, ja vetänyt puoleensa katseita muualtakin: "Hanke on ainutlaatuinen koko Suomessa. Se on saanut huomiota valtakunnallisesti. Esimerkiksi erilaisissa mediakasvatusseminareissa opettajat ympäri Suomea ovat olleet kiinnostuneita toiminnasta. Yhteistyötä on tehty alan johtavien järjestöjen kuten Mediakasvatusseura Metkan (ent. elokuva- ja televisiokasvatuksen keskus) sekä Koulukinon kanssa. Opettajat ovat laajalla rintamalla osallistuneet hankkeen koulutuksiin (luentoihin, työpajoihin ja elokuvaesityksiin). Yli 200 osallistujaa (opettajia ja muita opetustyössä olevia henkilöitä) Lapin läänistä aikavälillä 1.6.2004-30.4.2006. Kouluttajat ovat olleet tasokkaita (mm. luennoitsijoita Turun yliopistosta ja Taideteollisesta korkeakoulusta). Koulutusohjelman tavoitteena on ollut antaa opettajille kattava kuva esim. elokuvien tekemisen eri vaiheista eri ammattiryhmien toiminnan kautta. Tekijävierasluentoja on ollut useilta eri ammattiryhmien edustajilta (ohjaaja, käsikirjoittaja, kuvaaja, tuottaja, lavastaja, äänisuunnittelija, leikkaaja). Koulutuksen tuloksena liikkuvaa kuvaa on käytetty opetuksen välineenä useissa kouluissa: elokuvia on katsottu ja analysoitu sekä tehty omia elokuvia. Kouluille on saatu hankittua tarpeellinen tekniikka, kalusto ja tietokoneohjelmat omien elokuvien tekemiseen. Tämä on osaltaan innostanut opettajia tutustumaan uuteen tekniikkaan ja opettajille uuden median käyttöön koulumaailmassa."

Kitisenrannan koulun kansainväliset yhteistyöprojektit herättävät myönteisiä tunteita

kekseliäisyydessään ja mahdollisuuksissa joita niiden pohjalta voi kuvitella tarjoutuvan oppilaiden elämään. Esimerkiksi eräässä hankkeessa mukana olevien koulujen oppilaat ovat työstäneet yhteistä elokuvakäsikirjoitusta jatkokäsikirjoituksena, kierrättämällä sitä maasta toiseen. Hankkeen viimeinen vaihe, jossa saman käsikirjoituksen pohjalta kussakin koulussa tuotetaan oma elokuva, on parhailaan käynnissä. Elokuvallinen ilmaisu myös toimii hyvin eri puolella Eurooppaa asuvien oppilaiden oman elämän esittelyssä toisille. Koulun elokuvasivuilla löytyy herkkä filmipätkä, jossa poika pilkkii jäällä ja nautiskelee poron kuivalihaa. Kuva talvisella jäällä tunnelmallisen musiikin soidessa kertoo kaiken olennaisen. Se on osa lyhytelokuvaa, jossa oppilaat esittävät lappilaista elämää kunkin yksilöllisestä näkökulmasta.

Kun ajattelee elokuvaa kouluopetuksessa, niin ensiksi tulee mieleen nimenomaan itse elokuvaan, elokuvien katsomiseen, tekemiseen, analyysiin ja kirjoittamiseen liittyvä opetus. Elokuvakasvatusta Sodankylässä –hankkeessa on kokeiltu näiden lisäksi myös sitä, kuinka elokuva toimii opetusvälineenä muissa kouluaineissa. Elokuvaa on käytetty apuna mm. historian opetuksessa, jossa oppilaat ovat työstäneet dokumenttielokuvia paikallishistoriasta. Dokumentit koskevat saksalaisten sotilaiden oleskelua Sodankylässä toisen maailmansodan aikana, Sodankylän kunnassa sijaitsevan Lokan kylän partisaani-iskua ja saksalaisilla sodan loppuvaiheilla rakenteilla ollutta tukikohtaa pohjoisessa erämaassa. Dokumentteja varten on haettu kuvia sodan ajalta, haastateltu vanhoja sodankyläläisiä ja vierailtu itse tapahtumapaikoilla. Voi kuvitella, millaisen suhteen tällainen toiminta luo dokumentin tekijöiden ja historiallisten tapahtumien, ja toisaalta nuorten haastattelijoiden ja vanhempien paikallisten välille. Valmis tuote, oma elokuva on siis vain osa vastaavanlaista historianopiskelua.

Kuinka sitten on medialukutaidon laita? Ovatko puheet mediakasvatuksen kriittisestä vaikutuksesta ainoastaan johdonmukaisia teoreettisia kehitelmiä kaukana siitä mitä koululuokissa tapahtuu, vai voiko ne tuntea koulussakin? Valtamedian vaikutus on Tommi Nevalaisen mukaan näkynyt ainakin oppilai-

»

den työskentelyssä omien elokuvien parissa. Opettajien asenteilla on toisaalta tärkeä merkitys elokuvakasvatuksen kehittämisessä: Oppilaat helposti matkivat töissään tv-sarjojen ja elokuvien tapahtumia (hahmoja, toimintoja, musiikin käyttö yms.). Opettaja joutuu osaltaan tutustumaan oppilaidensa populaarikulttuurillisiin mieltymyksiin, mikä on hyvä asia ja antaa esim. hyvää kontrastia klassikko-elokuvien käsittelylle.

~

YKSI HANKKEEN TAVOITTEISTA onkin elokuvataiteen kulttuuriperinnön siirtäminen uusille sukupolville. Opettajat ovat tässä työssä tärkeässä asemassa, kun keskustelevat elokuvista oppilaidensa kanssa. Tietysti oppilailla on vahvoja ennakkoluuloja ja oletuksia ns. vakavampaa elokuvaa ja elokuvataidetta kohtaan. Esimerkiksi osalla oppilaista historiallinen tietämys ja kiinnostus saattaa alkaa vasta 90-luvulta. Uskoisin, että kouluaikana nähdyt klassikkoelokuvat nousevat tärkeään asemaan myöhemmin ainakin niillä, joille elokuvasta tulee hieman vakavampi harrastus.

Koululla on myös aistittavissa jonkinlainen ihmapiirinuutos kriittisempään suuntaan: Oppilaat kiinnittävät enemmän huomiota elokuvan tuotantorakenteisiin ja ovat selvillä erilaisista elokuvamedian vaikutuskeinoista: kerrontakeinoista, miten tuotteita tehdään tai kenelle ne suunnataan sekä elokuvien fiktiivisestä luonteesta (joku on tehnyt, jollakin on jotain sanottavaa/näytettävää). Opettaja kiinnostaa tutustua av-mediakulttuurin ilmiöihin, jotta he voivat keskustella oppilaidensa kanssa asioista, joiden parissa oppilaat elävät ja viettävät aikaa. Opettajat ovat myös olleet yllättyneitä kuinka oppilaat saavat omista elokuvistaan helposti "ammattimaisen näköistä" ja kuinka töihin on helppo lisätä ääniä, musiikkia, tekstiä, kuvia jne. Elokuva on hyvä tapa tutustua erilaisiin tieto- ja viestintäteknologisiin välineisiin tekemisien, julkaisemisen (DVD, internet), esittämisen kautta.

Elokvakasvatushankkeen edistyminen ei silti ole ollut täysin itsestäänselvää. Kaikki opettajat eivät suinkaan ole erityisesti kiinnostuneet elokuvasta, ja keskittyminen

elokuvaan ja audiovisuaaliseen kulttuuriin voi tuntua raskaalta, sillä peruskoulussa opettajalta vaaditaan jo muutenkin monialaisuutta. Nevala puhuu "aika- ja tilapulasta". Elokuvien koulunäytösten kohdalla on olemassa yksi iso este, mikä saattaa selittää sen miksi elokuvia ei kouluajoilta juurikaan muista: nimittäin elokuvien julkinen esittäminen koulun kaltaisessa yhteisössä on sellaisenaan laitonta! Av-tuottajien tekijänoikeusyhdistyksen Tuotoksen mukaan vallitseva käytäntö on, että jokaista esitettyä elokuvaa varten tulisi hankkia käyttöluva elokuvan tuotantoyhtiöltä. Kotimaisten elokuvien kohdalla on sentään tapahtunut jonkinlaista etenemistä: käyttöluvan kotimaisiin elokuviin voi tätä nykyä hankkia vuodeksi kerrallaan.

Ehkä yksi tärkeimmistä elokuvakasvatusprojektin läpi heijastuvista asioista on se, että elokuva koskettaa monia ja kokoaa ihmisiä yhteen: elokuvien tekeminen edellyttää, enemmän kuin mikään muu taidemuoto, erilaisia asioita hallitsevien (kuvaus, näytteleminen, ohjaus, leikkaus, elokuvamusiikki, jne.) yhteistyötä. Toisaalta ihmisten (toisten kulttuurien, menneiden vuosikymmenten) elämä välittyy aivan omalla tavallaan toisille elokuviissa, joita myös saatetaan kokoontua katsomaan yhdessä. Voisi kuvitella, että jos Sodankylän kaltaisella pienellä paikkakunnalla elokuva-projekti on luonut yhteyksiä ihmisten välille niin paikallisella kuin kansainväliselläkin tasolla, niin samanlaiset hankkeet saattaisivat olla tärkeitä myös suuremmissa kaupungeissa, joissa koulujen oppilaat jatkuvasti erkanevat toisistaan ja ympäristöistään (maahanmuuttajat ja muut vähemmistöt, tai eriarvoiset koulut eri kaupunginosissa). ¶

Lähteet:

irc-galleria

<http://www.irc-galleria.net>

Elokvakasvatusta Sodankylässä –hankkeen kotisivut:

<http://koulut.sodankyla.fi/elokuvakasvatus/>

Kitisenrannan koulun elokuvakasvatussivut:

<http://koulut.sodankyla.fi/kitisenranta/elokuvakasvatus/>

Tuotos ry:n lausunto elokuvien opetuskäytöstä:

http://www.tuotos.fi/liitteet/elokuvien_opetuskaytto.pdf

Tommi Nevalan sähköpostihaastattelu (10.5.2006)

Kriittisen korkeakoulun KUVATAIDEKOULU

Kuvataiteen lyhytkurssija

kesä/syky 2006

Maalauksen ja piirustuksen kesäkurssi Suomenlinnassa 7.8.-12.8.

Kurssi on tarkoitettu sekä vasta-alkajille että jo pitkään intensiivisesti harrastaneille. Keskeisinä ovat valo, väri ja tila Suomenlinnan maisemissa. On mahdollista työskennellä havainnosta lähtien tai kuvata enemmän sisäistä maailmaa ja kokemusta. Opetus on yksilöllistä, olennaista on kuitenkin oman ilmaisun kehittäminen ja syventäminen. Kurssin aikana järjestetään kaksi yhteistä keskustelutilaisuutta. Ulkona työskentelyn lisäksi käytössämme on myös taidekoulu Maan kuvataideta. Materiaalit jokainen hankkii itse, niiden käytössä – ja tarvittaessa hankinnassakin – annetaan ohjausta. Opettajana taidemaalari Johanna Aalto.

Hinta 170 euroa (56 oppituntia). Sitovat ilmoittautumiset 24.7. mennessä. Osallistumisen voi peruuttaa viimeistään viikkoa ennen kurssin alkua. Jos kurssipaikan varannut on sairastumisen vuoksi estynyt osallistumasta kurssille, on siitä esitettävä lääkärintodistus.

Ulkoilmamaalausta Suomenlinnassa 26.-27.8.

Maalausviikonloppu Suomenlinnan maisemissa la 26.8. klo 11-18 ja su 27.8. klo 10-17. Maalataan vapaavalintaisilla materiaaleilla, jotka opiskelija tuo tullessaan. Opettajalta voi kysyä neuvoa materiaalien valinnassa ke 23.8. klo 17-19, p. 050-5478590. Tarkoituksena on maalata loppukesän valoa ulkosalla, mutta käytössämme on myös Taidekoulu Maan kuvataideluokka. Opetus on yksilöllistä ja sopii kaikille maalaamisesta kiinnostuneille. Kurssin päätteeksi yhteinen loppukatselmus.

Opettajana taidemaalari Heli Heikkinen, www.heliheikkinen.com.

Hinta 85 €. Sitovat ilmoittautumiset viimeistään 14.8.

Kritiikkityöpaja

Maalausta, piirustusta sekä mahdollisesti muita kuvataiteen aloja harrastaville

Kritiikkityöpaja on ryhmä, joka kokoontuu kolmen viikon välein käsittelemään opettajan antamia, opiskelijan omalla ajallaan tekemiä tehtäviä. Osa tehtävistä on selkeästi muotoiltuja havaintoon perustuvia harjoituksia ja toinen osa opettajan antamia väljiä aiheita, joita opiskelija tulkitsee vapaasti ja toteuttaa itsenäisesti valitsemallaan menetelmällä. Tehtävistä osa on henkilökohtaisia, kullekin opiskelijalle erikseen laadittuja. Tarkoituksena on opiskella näkemistä, hankkia kuvan tekemiseen tarvittavia perustaitoja, käden ja silmän yhteistyötä, mutta myös hahmottaa ja lujittaa opiskelijan omia, luontaisia ilmaisupyrkimyksiä ja löytää tapoja kehittää ilmaisua. Ryhmässä sovitaan myös näyttelykäynneistä sekä keskustellaan ja koordinoidaan kunkin opiskelijan kuvataiteen harrastusta. Halukkaille pyritään järjestämään mahdollisuus yhteisnäyttelyyn osallistumiseen. Kurssi sopii kaikille, joilla on hieman perustaitoja ja intohimo kuvan tekemiseen. Opettajana taidemaalari Heli Heikkinen, www.heliheikkinen.com.

Ryhmä kokoontuu 13.9. alkaen keskiviikkoisin klo 17-20 (tai 21 osanottajamäärästä riippuen) Kriittisen Korkeakoulun tiloissa Albertinkadulla. Kokoontumiskertotja 5/lukukausi. Sitovat ilmoittautumiset elokuun loppuun mennessä. Hinta 110€.

Pitkä kurssi

syky 2006

Maalausta ja piirustusta Laivurinkadulla

Opiskelu on pääasiassa havaintoon perustuvaa ja myös väri-ilmaisuun houkuttavaa. Lähtökohtana maisema, asetelma, tila tai ihminen. Voit lähteä alkeista tai jatkaa vanhaa harrastustasi. Maalaus- ja piirustusmateriaalit ovat vapaasti valittavissa, materiaaliopissa annetaan ohjausta. Harjoittelemme näkemistä, tutkimme myös muistikuvaa ja katsomme, minne mielikuvitus yltää. Pyrimme oman ilmaisun kannalta tärkeiden elementtien hahmottamiseen. Itsenäisten tehtävien ongelmanasettelu on vapaa: puimme tässä yhteydessä erilaisia vaihtoehtoja kuvailmaisun perustana. Lukukauden aikana järjestetään kahtena lauantaina kritiikkitilaisuus itsenäisesti toteutetusta teoksesta.

Opettajana taidemaalari Heli Heikkinen,
www.heliheikkinen.com.

Kuvataidekoulu sopii kaikille, joille maalaaminen ja/tai piirtäminen on intohimo. Vielä enemmän opiskelusta saa irti, jos on kiinnostunut kuvan tekemisen taustoista ja kulttuurista yleensä.

Teoriaopetus

Kuvataidekoulun ohjelmaan sisältyy syksyllä myös kuusi luentoa, jotka käsittelevät taidehistoriaa ja taiteen filosofiaan sekä havaitsemiseen liittyviä kysymyksiä. Luennot järjestetään torstai-iltoisin klo 17-19 Kiasmassa. Syksyn luentosarjan nimi on: Taiteen luonto. Keväällä käsitellään taiteen, uskonnon ja pyhän välisiä yhteyksiä. Syksyn luentosarjan ohjelma julkaistaan kesäkuussa.

Kuvataidekurssi on osa Kriittisen korkeakoulun opetusta. Opiskelijalla on siis mahdollisuus osallistua muuhunkin Kriittisen toimintaan kuten yleisluentoihin, taiteiden ja filosofian välisiä yhteyksiä luotaaviin Virtaa-klubeihin sekä opintopiireihin.

Ryhmä kokoontuu maanantaisin 4.9. alkaen klo 9.30-13.30 Laivurinkadulla. Ryhmän koko noin 15 henkeä. Lukukausimaksu 140 €. Ilmoittautumiset 22.8. mennessä.

Tarjolla myös kuvataiteen lyhytkursseja.
Katso www.kriittinenkorkeakoulu.fi.

Albertinkatu 27 A B 12, 00180 Helsinki (09) 684 0010
ma-to 12-15 info@kriittinenkorkeakoulu.fi
www.kriittinenkorkeakoulu.fi

Kriittisen korkeakoulun KIRJOITTAJAKOULU

Kriittisen korkeakoulun kirjoittajakoulun syksylä 2006 aloittavan uuden kurssin hakuaika on jo päättynyt ja hakemuksia tuli varsin paljon. 2-vuotisen kirjoittajakoulun seuraava hakuaika on kesällä 2007, mutta jatkossa tullaan järjestämään myös muuta, pienimuotoisempaa ja lyhytkestoisempaa kirjoittajakoulutusta.

Yhteistyössä

OK-opintokeskus

Parantavat ajatukset – elämän lähteelle avautuminen

{ Simo Skinnari }

Yleisesti ajatellaan, että sairautemme vaikuttaa mieleemme; se esimerkiksi ahdistaa, aiheuttaa masennusta jne. Harvemmin mietitään toista, tärkeämpää ulottuvuutta. Mieleemme avulla voimme vaikuttaa parantavasti myös fyysiseen kehoomme. Tässä mielessä seuraava – ehkä tärkein parantava ajatus kuuluu – parantumattomia sairauksia ei ole olemassakaan. Ajatellessa näin annamme kehollemme viestin aloittaa paraneminen. Ajatuksemme ja varsinkin tiedostamattomat, alitajuiset ajatuksemme, ovat valtava voimavara. Varsinainen parantaja, tervehdyttävä voima, joka saa silmämme sädehtimään ja hiuksemme kasvamaan, on sisällämme. (ks. tarkemmin Skinnari 2004.)

Ajatusten voima

Nykyajan kvanttifyysikot, Einstein mukaan luettuna, ovat sitä mieltä, että erillisistä kappaleista koostuva maailmankuvamme on harhaa. Maailma, me mukaan luettuna, on värähtelevää energiaa. Aineeksi sanottu on hitaammin värähtelevää. Se oli muistaakseni juuri Einstein joka totesi aikoinaan, että 99 % kirjoituspöydästäni on tyhjyyttä.

Kansainvälistä tunnustusta saanut japanilainen tiedemies Masaru Emoto on kehitellyt erikoisherkkään filmiin perustuvan valokuvausmenetelmän ja huomannut, että jäätyneeseen veteen muodostuvat kiteet muuttuvat, kun niihin suunnataan tietynlaisia ajatuksia. Huomautan jo tässä, että fyysisestä olemuksestamme noin 70% on vettä. Masaru Emoto on havainnut, että vesi johon on suunnattu kielteisiä ajatuksia, tuottaa jäätyessään epämuodostuneita, himmeänvärisiä, kiteitä. Hän päättlee, että ajatuksillamme voimme vaikuttaa sekä maaplaneettamme että henkilökohtaiseen terveyteemme. Huomatkaa esimerkiksi kohtalokas Tsunami, jossa vesi näytteli pääosaa. Emotolla on kirjassaan Veteen kätkeytyvät viestit hätkähdyttäviä kuvasarjoja vesikiteistä, joihin on kohdistettu erilaisia ajatuksia. Esimerkiksi sana ja ajatus viisaudesta tuottaa kauniita kiteitä. Jos vedellä sanotaan ”Sinä typerys” on jälki hyvin muodoton, epäsäännöllinen, ruma. Kriitikki tuottaa rumaa jälkeä.

Ehkä voimme edellisestä jo päätellä, millaiset ajatukset tuottavat kauniita, säännöllisiä kiteitä. Kiitos, kiitollisuus – ja aivan erityisesti rakastavat ajatukset tuottavat kaunistaa jälkeä vesikiteidenkin tasolla... Tehtävämme on oppia rakastamaan ei vain muita ihmisiä vaan myös ja erityisesti omaa olemustamme kokonaisuutena, riippumatta fyysisistä vammoistamme.

Miten opin rakastamaan? On hyvä kuunnella sisintään: Kysy itseltään: Mikä on suurin toiveeni, intohimoni, mitä minä syvimiltäni tahdon tehdä maailmassa – siis juuri minä, ei isäni, äitini tai opettajani, setäni, tätini, lääkärini tai tiedeyhteisö, puhumattaakaan yleisestä mielipiteestä... meitä hyvien neuvojen antajia kyllä piisaa. On kyllä hyvä oppia kuuntelemaan kohteliaasti, mutta oppia sanomaan myös: kiitos ei!

Kiitos ei! Ulkoinen maailma setineen, opettajineen, isineen ja äiteineen on kiitoksen

arvoinen. Se on johdattanut minut tähän, jossa nyt olen. Olen nyt itseni äärellä. Alan kuunnella itseäni. Olen löytämässä suuren valtakunnan... ja huomattaa: En kehota itsekeskeisyyteen – siitä olisi päästävä, mutta itseämme meidän tulee myös ja erityisesti oppia rakastamaan... Eikös tämä suurinkin opettaja sanonut jotenkin siihen tapaan, että *rakastakaa lähimmäisiänne kuten itseänne.. jos itseämme vihaamme ja piiskaamme, niin samaa teemme myös toisillemme.*

Itsensä löytäminen – itsensä unohtaminen

Pienenä johdantona sisäisen minämme kuunteluun esitän pienen tarinan. Tarina kertoo nuoresta miehestä, joka näkee unen. Tuossa unessa hän oli eräässä toisessa kaupungissa kuin kotikaupungissaan. Jos hän on porilainen, hän oli Turussa ja jos turkulainen, hän oli Porissa. Hän näkee tarkkaan erään talon erään kadun varrella. Hän näkee tarkkaan osoitteen ja talon. Hän näkee, että tuossa talossa on aarrearkku ja se on juuri häntä varten. Hän lähtee matkaan. Matka on pitkä ja vaivalloinen... tuohon aikaan ei nimittäin oltu keksitty autoja. Hän matkaa jalan Porista Turkuun tai sitten toisinpäin.

Perille päästyään hän löytää juuri tuon unessa näkemänsä talon ja menee sisään. Kaikki vastaa täsmälleen sitä, mitä hän unessa on nähnyt. Mutta sitä aarrearkkua ei näy missään. Kuvaan kuuluu, että paikalla on vanha tietäjä, jolta nuori mies nyt alkaa vaatia aarrearkkuaan. Koska hän on sen unessa nähnyt ja kaikki muukin tuntuu vastaavan tarkasti unessa nähtyä, niin varmaan jossain kätkeytynä tuo aarrekin on. ... Vanha mestari katsoo lempeästi tuota tivaavaa nuorta ja toteaa: ”Kyllä aarre on olemassa. Se nukkuu siellä Porissa tai Turussa juuri sillä petillä, jolla sinä nukut” ... aarre on jo sinulla tai paremminkin Sinä olet tuo aarre... löydä itsesi, niin löydät suuren taiteen.”

Taylor kirjoittaa Autenttisuuden etiikassaan: ”On jokin tietty ihmisenä olemisen tapa, joka on *minun* tapani. Minun tulee viettää elinpäiväni tätä tapaa seuraten eikä jäljitellen muitten tapoja... samalla tulee ennennäkemättömän tärkeäksi, että *olen rehellinen itselleni*. Jos nimittäin en ole, kadotan *elämäni merkityksen*, kadotan *oman ainutlaatuisen ihmisyyteni*.” (ks. Taylor 1998, 58.)

Mutta kun etsimme itseämme, opettelemme rakastamaan itseämme, on hyvä myös unohtaa itsensä ja katsoa maailmaa ympärillään. Mitä se odottaa meiltä. Tähän viittaa seuraava kertomukseni. Jälleen meillä on viisas mestari ja nuori ihminen, joka menee hänen luokseen. Tämä nuori tahtoo kutsua viisaan mestarin luokseen ja menee hänen luokseen todeten: "Tiedän, että olet kiireinen, mutta tahtoisin tarjota sinulle kotonani parhaan aterian kiitokseksi opetuksistasi". "Valmista ateria, tulen kyllä"; toteaa mestari ja menee pois.

Nuori ihminen menee ja ostaa parhaita ruokaa ja juomaa. Valmistaa aterian ja käy odottamaan mestaria. Hän on innokkaan odotuksen täyttämä, kun ovelta kuuluu koputus. Hän avaa oven innostuneena, mutta mestarin sijaan oven takana onkin vanha nainen. Nainen katsoo nuorta silmiin ja sanoo: "Minulla on nälkä. Antaisitko minulle palan leipää?"

Nuori on hieman pettynyt, kun vieras ei ollutkaan mestari. Kuitenkin hän kutsuu vanhan naisen sisään ja antaa hänelle ruokaa. Ja nainen kiittää syötyään ja lähtee.

Häidin tuskin nuori ehtii uudelleen kattaa pöydän, kun jo kuuluu uusi koputus. Tällä kertaa oven takana on janoinen muukalainen, vierasmaalainen... nälkäinen ja janoinen. Ja nuori kutsuu tämän syömään ja juomaan, vaikka onkin hieman pettynyt.

Kolmannen kerran hän kattaa pöydän ja koputus kuuluu kolmannen kerran. Ei siellä nytäkään ole kutsuvierasta vaan lapsi, joka katsoo silmiin ja sanoo: "Minulla on kylmä. Antaisitko minulle huovan lämmikkeeksi?"

Nuori on jälleen aluksi hieman pettynyt, mutta katsoessaan lasta silmiin hänessä herää rakkaus. Hän tuntee rakkautta sydämessään ja hakee mestarille varaamansa huovan, johon kietoo lapsen, joka kiittää häntä ja lähtee matkoihinsa.

Nyt nuori jälleen valmistaa aterian ja kattaa pöydän... enää ei kuulu ketään ja iltamyöhään nuori odottaa... vihdoin hän kerää ruoan pois ja menee nukkumaan hieman pettynään ajatellen, että ehkä kiireiselle mestarille tuli jotakin tärkeämpää tehtävää. Yön tunteina hän näkee unen, että mestari tulee hänen luokseen. Hän iloitsee ja toteaa: "Mestari, pidit sittenkin lupauksesi!"

Mestari vastaa: ”Niin, minä olen täällä, mutta olin täällä jo aiemminkin. Minulla oli nälkä, ja sinä annoit minulle ruokaa. Minulla oli jano, ja sinä annoit minulle juotavaa. Minulla oli kylmä ja sinä annoit minulle huovan, johon kääriytyä. Kaiken sen mitä teet muille, teet myös minulle.”

Kun katsomme maailmaa ympärillämme, löydämme lopulta myös itsemme ja kun löydämme itsemme, löydämme maailman ympäriltämme. Elämä on suuri seikkailu ja se odottaa meitä jokaista etsimään aarteitamme. Rakastamaan oppiminen on suurin elämän oppiläksymme.

Elämme elämäämme oppiaksemme rakastamaan – se on elämän koulun pääoppiaine, pääjakso nykyisenä historiallisena ajanjaksona.

Sairaus, terveys ja ihminen

Täydellistä terveyttä muuttumattomana olotilana ei ole olemassa, ei myöskään täydellistä sairautta. Ihminen on muutosprosessi. Sairaudet ovat yleensä kimmokkeita, kipinöitä muutokseen. Ne muovaavat sisäistä maailmaamme, joka ihmisen elämisessämme on oleellista. Sairaudet pysäyttävät olennaisen äärelle. Voimme tuntea kiitollisuuden tunteita sairauksiamme kohtaan.

Tiedän kyllä henkilökohtaisesta kokemuksestakin, että aina tämä ei ole helppoa. Sairaudet saavat meidät helposti katkeriksi. Haluamme myös ehkä vetäytyä. Pidämme itseämme jotenkin vajavaisina, epäkelpoina.

Sairaus ei tarkoita vajavuutta. Päinvastoin sairaus on jotakin, jota kaikilla ei olekaan. Minä en ole sairaus. Minä olen aina täysin terve – minuuden tasolla. Sairaus on jotakin minulla. Se ei määrittele minua lainkaan. Mikään leima, joka minuun kiinnitetään, ei ole todellinen minä, ei se minä, joka määritellään sisäisenä ytimenä, vapaana tahtona, hiljaisena tietoisuutena, rajattomana henkenä. Todellisen minuuden voi pikemminkin tuntea kuin nähdä. Syyn ja seurauksen lakiin ehdollistunut mielemme on ymmällään todellisen minuuden äärellä. Tarvitaan sydämen ajattelua, sydämen sivistystä.

Erilaisista diagnooseista riippumatta identiteettini ydin on aina täysin terve. Ei esimerkiksi se, että minulla on rikkiäiset vaatteet vähennä ihmisarvoani. Samoin kehon ”rikkinäisyys” on minuuteen kuulumaton ominaisuus.

Joseph Murphy (2002, 42-43) kertoo klassikoksi muotouneessa kirjassaan Alitajuntasi voima mm. siitä, että elinvoimasi, kehosi, taloudellinen tilasi, yhteiskunnallinen asemasi jne., vastaavat täydellisesti sitä kuvaa, mikä sinulla on alitajunnassasi. Tätä ei pidä nähdä

syyllystävänä – kyse on oppimisesta. Jos olemme luoneet sairautta, puutetta ja yksinäisyyttä, tunnemme nyt nämä, emmekä tarvitse enää sairauden, puutteen ja yksinäisyyden luomista. Voimme vapautua näistä luomalla terveyttä, yltykyläisyyttä ja rakkautta elämäämme.

Lähtökohtina ovat usko, toivo ja rakkaus ja niistä kehkeytyvä ehdoton luottamus. Annan alitajunnalle ehdottomassa luottamuksessa viestin: Pystyn ottamaan vastaan ja otan vastaan paranemisen.

Murphy (2002, 44) kertoo, miten hän paransi itseltään ihosyövän. Murphy rukoili seuraavin sanoin: ”Alitajuntani ääretön viisaus loi kehoni ja kaikki sen elimet. Se tietää myös miten minut parannetaan. Sen viisaus loi kaikki elimeni, kudokseni, lihakseni ja luuni. Tämä minussa oleva ääretön viisaus toimii nyt tavalla, joka muuttaa olemukseni jokaisen atomin ja tekee minut nyt terveeksi ja ehjäksi. Kiitän parannuksesta, joka tapahtuu juuri nyt. Miten ihmeellisiä ovatkaan sisimmässäni asuvan luovan viisauden työt.”

Oleellista ei ole sanatarkka toistaminen, vaan *paranemisen sisäinen näkeminen ja siihen luottaminen*... Jokainen voi luoda omat sanansa, joihin hän uskoo ja luottaa. Hyvä olisi ehkä kirjoittaa ja toistaa noita parantavia sanoja ja ajatuksia, jotta oma alitajunta saa niistä kiinni!!!

Jos murehdin ja olen epäuskoinen, toimittaa alitajunta minulle vastaavaa elämää – se ei arvioi, se tottelee minua, herraansa. Olemme todella paljon vartijoita. Meillä on tämä erehtymisen vapaus, jotta voisimme todelle kehittyä luojamme kuviksi, kanssaluojiksi. Kanssaluojaa ei voitu luoda valmiiksi ja terveeksi, koska silloin emme olisi kanssaluojia vaan marionetteja. Luojuutemme tähden meille annettiin sairaudenkin mahdollisuus. Kiittäkäämme tästä mahdollisuudesta ja siitä, että olemme tutustuneet sairauteemme ja pienuuteemme. Ne ovat olleet sitä varten, että täydessä vapaudessa löytäisimme luojautemme, joka asuu alitajunnassamme ja odottaa... jokainen voi löytää suuren valtakunnan, joka asuu sisällämme.

Pelosta vapiseminen

Yksi kuuluisimmista keho-mieli -ajattelijoista Matthew Manning kertoo kirjassaan Itseparantamisen opas miehestä, joka oli sodassa pudottanut 33 pommilastia Saksan ylle.

Aina tätä tehdessään hän oli pelännyt, että hänet ammutaan alas. Mies ei voinut näyttää pelkoaan muulle pommikoneen miehistölle. Hän oppi hillitsemään itsensä ja puremaan huultaan. Erottuaan kunninkaallisesta armeijasta sodan jälkeen hän alkoi havaita muuttaman kuukauden kuluttua itsessään hienoista vapinaa. Jonkin vuoden kuluttua vaiva paheni ja hänessä diagnosoitiin Parkinsonin tauti.

Manning kertoo myös siitä, että kaipaamme kannustusta ja rakkautta. Usein saamme huomiota vasta sairastuttuamme. Saadaksemme kannustusta ja rakkautta pysymme sairaina. Erityisesti Manning, kuten monet muutkin ajattelijat viittaa tunteiden tukahduttamiseen sairauksien taustalla.

Manning luettelee kymmenen aluetta, joilla sairaudesta kärsivät ovat todennäköisesti kokeneet negatiivisuutta – ainakin joillakin näistä. Kyseessä on tavallaan ohjeistus tervehdyntymiseen (muunneltu luettelo – SS).

1. AJATTELE HYVÄÄ ITSESTÄSI ja läheisistäsi ja vahvista näitä ajatuksia säännöllisesti. Ihmisen on ensin opittava rakastamaan ja kunnioittamaan itseään kyetäkseen rakastamaan ja kunnioittamaan jotakin toista.

2. ÄLÄ KANNA HUOLTA ja murhetta siitä, mitä sinulla ei ole, vaan anna arvoa sille, mitä sinulla jo on. Saamme sen, mitä tarvitsemme, emme välttämättä sitä, mitä haluamme.

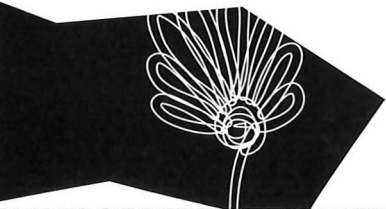
3. YMPÄRÖI ITSESI SEKÄ sisäisellä että ulkoisella kauneudella ja valolla. Ympäristö on ulkoista, mutta henki on sisäistä ja ikuista.

4. ÄLÄ LOUKKAANNU MUIDEN esittämästä arvostelusta, vaan luota itseesi ja omiin kykyihisi. Muista, että arvostelu on yleensä osoitus kateudesta, johon syllistyvät itseluottamusta ja omanarvontuntoa vailla olevat ihmiset.

5. SUHTAUDU KAIKKIIN uusiin tilanteisiin kasvun ja itsensä kehittämisen mahdollisuuksina. Me opimme sekä hyviltä että huonoilta tuntuista kokemuksistamme (hieman muunneltu – SS).

6. MUISTA, ETTÄ JOKAISELLA pilvellä on hopeareunus. Jokaisella negatiiviseksi kokemallemme asialla on jokin tarkoitus, ja kaikki on meille opiksi.

»

7. UNOHDA EILISPÄIVÄN MURHEET ja katso tulevaisuuteen toiveikkaana ja iloisena. Ei kannata murehtia mennyttä. Voit muuttaa tulevaisuutta, et mennyttä. Tulevaisuuden muuttaminen alkaa tähän hetkeen keskittymisestä (muunneltu – SS).

8. ME KAIKKI TEEMME virheitä – tai virheitä ei oikeastaan olekaan (muunneltu SS). Eilen virheeksi mieltämäsi on huomispäivän voitto.

9. PÄÄSTÄ KÄSISTÄSI, MITÄ et tarvitse. Heitä loppuunkulunut (myös loppuun ajatellut, negatiiviset ajatukset – SS) menemään, jotta voit olla avoin uudelle.

10. ME KAIKKI ETSIMME suojaa universaalin tietoisuuden sateenvarjon alta. Eli koko maailmassa kaikki kuuluu yhteen ("ei voi ravistella kukkaa vaikuttamatta tähtiin.")

Lopulta Manning korostaa, että ihminen on vapaa ajattelemaan, valitsemaan, muuttamaan mielipiteitään, elämään, rakastamaan...

Yksi uusimmista suomennoksista näissä ihmisen itsehoitoa korostavissa kirjoissa on Brandon Baysin tänä vuonna suomennettu Matka kohti elämänmuutosta ja paranemista. Maailmanlaajuisesti tämä matka-menetelmäsi nimitetty hoito-ohjelma on saavuttanut suurta suosioita. Ihmiset ovat parantaneet sen avulla itseään. Bays itse paransi itseltään koripallon kokoisen mahasyövän.

Kirjassa korostuu tukahdutettujen tunteiden tiedostamisen tärkeys, anteeksiannon tärkeys – ja lopulta yhteyden saaminen omaan sisäiseen lähteeseen (nimitettäköön sitä sitten jumaluudeksi, kaikkein korkeimmaksi tai vaikka kvanttikentäksi). Löytää jumaluus itsestään ja sitä kautta jokaisesta lähimmäisestä on maailmankaikkeuden parantavin ajatus.

(Ks esim. Bays 2006, 116-120).

Uusi "kopernikaaninen kumous"

Olemme uuden "kopernikaanisen kumuksen" kumuksen kynnyksellä. Edellinen, keskiajan jälkeinen, avautui ulkomailmaan ja löysi äärettömyyden. Nykyinen on avautumista sisäiseen, sielullis-henkiseen maailmaan. Tämän myötä avautuu ikuisuus. Olemme vanhan luonnontieteen pohjalta ajatelleet itsemme kehoiksi, joilla on joitakin henkiseksi nimitettäviä ominaisuuksia. Parantaminen on ollut aineellis-kemialliselta tasolta lähtevää.

Nyt alamme mieltää ihmisen henkiseksi olennoksi, jolla on fyysinen keho (kunkin)

maanpäällisen elämän aikana. Ihminen on syntynyt hengestä ja paranee hengestä. Myös nykyajan luonnontieteilijät, Einstein mukaan luettuna, ovat havainneet aineen olevan matalammalla taajuudella värähtelevää ajatusenergiaa. Tämän takia voimme ajatus-energialla ja tunteilla myös vaikuttaa fyysiseksi mieltämäämme kehoon. Varsinkin alitajuiset mielikuvamme – alitajunta ei koskaan nuku, vaan luo jatkuvasti – muovaavat voimakkaasti koko olemustamme. Eli: Niin kauan kuin käytämme vanhoja ajatuskaavojamme ja ylläpidämme negatiivisia tunteitamme, rakennamme kehon, jossa entiset puutteet ja sairaudet jatkuvat. Ja toisinpäin: Kun muutamme ajatuksemme positiivisiksi ja luottavaisiksi, me parannamme myös kehomme.

Myös moderni lääketiede tietää, että ihmisen keho uusiutuu seitsemässä vuodessa (tämä myös ikäkausiteorioiden seitsenvuotiskaudet). Jokainen kehon atomi ja solu uusiutuu tätä lyhyemmässä ajassa, esim. punaiset verisolut uusiutuvat joka neljäs kuukausi ja ihosolut joka viikko. Mahalaukun ja suoliston seinämät vaihtuvat joka viides päivä. Jopa jokaisen solun älykkyyden lähde, DNA:n atomit ja molekyylit, jotka säätelevät ja virittävät koko hermoston, uusiutuvat joka kolmas kuukausi. (<http://www.ahjos.net/ayurveda/esittely.htm>.) Eli uudella lailla, parantavilla ajatuksilla, voitaneen korjata erilaisia hermostoperäisiä sairauksia kolmessa kuukaudessa.

Itsemme parantamalla parannamme myös maailmaa. Samoin maailmaa parantamalla parannamme itseämme. Vanhojen viisauksien mukaan olemme mikrokosmoksia makrokosmoksessa. Alitajunnallamme (tai Kristus Minussa –olemuksellani) on yhteys maailman perimmäiseen lähteeseen (sanottakoon tätä Jumalaksi, Brahmaksi tai vaikka luonnonlaikiksi). Eli en ole parannustyössäni yksin, voin aina luottaa myös Korkeimman apuun, olen kanssaluoja, Minä olen. Olen aina täydellisen arvokas ja kokonainen juuri sellaisena kuin olen sillä hetkellä. Esimerkiksi kehoni tai mieleni vamma ei lainkaan vähennä arvoani tai merkitystäni. Henkisestä täydellisyydestä lähtemällä voin täydellistää myös kehoni ja mieleni. Tämä ei ole kuitenkaan itsetarkoitus.

Itsetarkoitus on kokea maailmaa eri tavoin ja kasvaa näiden kokemusten kautta kohti

perimmäistä päämääräämme maaplaneetalla asuvina ihmisinä. Tuo päämäärä on rakastamaan oppiminen. Kaikki kokemukseni, mitkä opettavat minua rakastamaan, ovat arvokkaita, kuten näiden vastakohdatkin, joiden kautta opin kaipaamaan rakkautta Eli kaikki kokemukset ovat tarpeellisia ja arvokkaita, myös sairauskokemukset. Kuitenkaan niihin ei tarvitse jäädä. Niiden kautta voimme saada paranemiskokemuksia ja oppia parantamaan toisiamme ja itseämme = opimme rakastamaan itseämme ja toisiamme, avaudumme elämän lähteelle.

Näyttää lopulta siltä, että parantuaksemme meidän ei tarvitse tavanomaisessa mielessä niin kauheasti ajatella, vaivata päätämme. Pikemminkin kyse on avautumisesta, jokaisessa minussa sykkivälle elämän perusviisaudelle avautumisesta. Tuo "perusviisaus", "elämän lähde", Paavali sanoisi "Kristus minussa", on rakentanut koko kehoni, sillä on kuva siitä, minkälaista kehoa minä milloinkin tarvitsen. Ja on varmaa, että tulen elämässäni saamaan sen mitä tarvitsen, en välttämättä sitä mitä "minä" (eli alempi egoni) tahtoo... "Tapahtu- koon Sinun tahtosi viittaa myös epäitsekään Minuuteni tahtoon. Voimme olla luottavaisia: Tapahtui mitä tahansa, tuli vastaan mitä tahansa, niin "minä olen". ♣

Teksti perustuu Turussa vammaisjärjestöjen tilaisuudessa 27.4. kirjoittajan pitämään esitelmään. Kirjoittaja, Kasvatustieteiden tohtori Simo Skinnari toimii Turun yliopistossa. Lisäksi hän pitää koulutusta, ohjausta ja konsultaatiota mm. elämän tarkoituksen etsimisestä, sairauksien ja kriisien kohtaamisesta, ihmisyyteen kasvusta ja ylipäänsä aikamme henkisistä ja ihmistä kokonaisuutena puhuttelevista kysymyksistä.

Yhteystiedot: simo.skinnari@utu.fi, 050-3666619, www.simoskinnari.fi

Keskeiset lähteet:

BAYS, B. 2006. *Matka kohti elämänmuutosta ja paranemista*. Helsinki: WSOY.

EMOTO, M. 2005. *Veteen kätkeyt viestit*. Vantaa: Michael Kirjat.

MANNING, M. 1990. *Itseparantamisen opas*. Helsinki: Biokustannus.

MURPHY, J. 2002. *Alitajuntasi voima*. Helsinki: Era Nova Publishing Oy.

SKINNARI, S. 2004. *Pedagoginen rakkaus*. Jyväskylä: PS-Kustannus.

TAYLOR, C. 1998. *Autenttisuuden etiikka*. Helsinki: Gaudeamus.

www.ahjos.net/ayurveda/esittely.htm

Astu unen taloon kynä kädessä

*/// Herään unesta ja katson mihin olen tullut.
En kauas, tämä palaaminen on toivetta nopeampi.*

*Seison portaiden yläpäässä,
alhaalla huurussa syvät virrat.*

*Niistä olen noussut, mistä muualta varpaitteni
kylmä kosteus, mistä vesi hiuksissani.*

Istun, maailmat kohisevat korvissa. ///

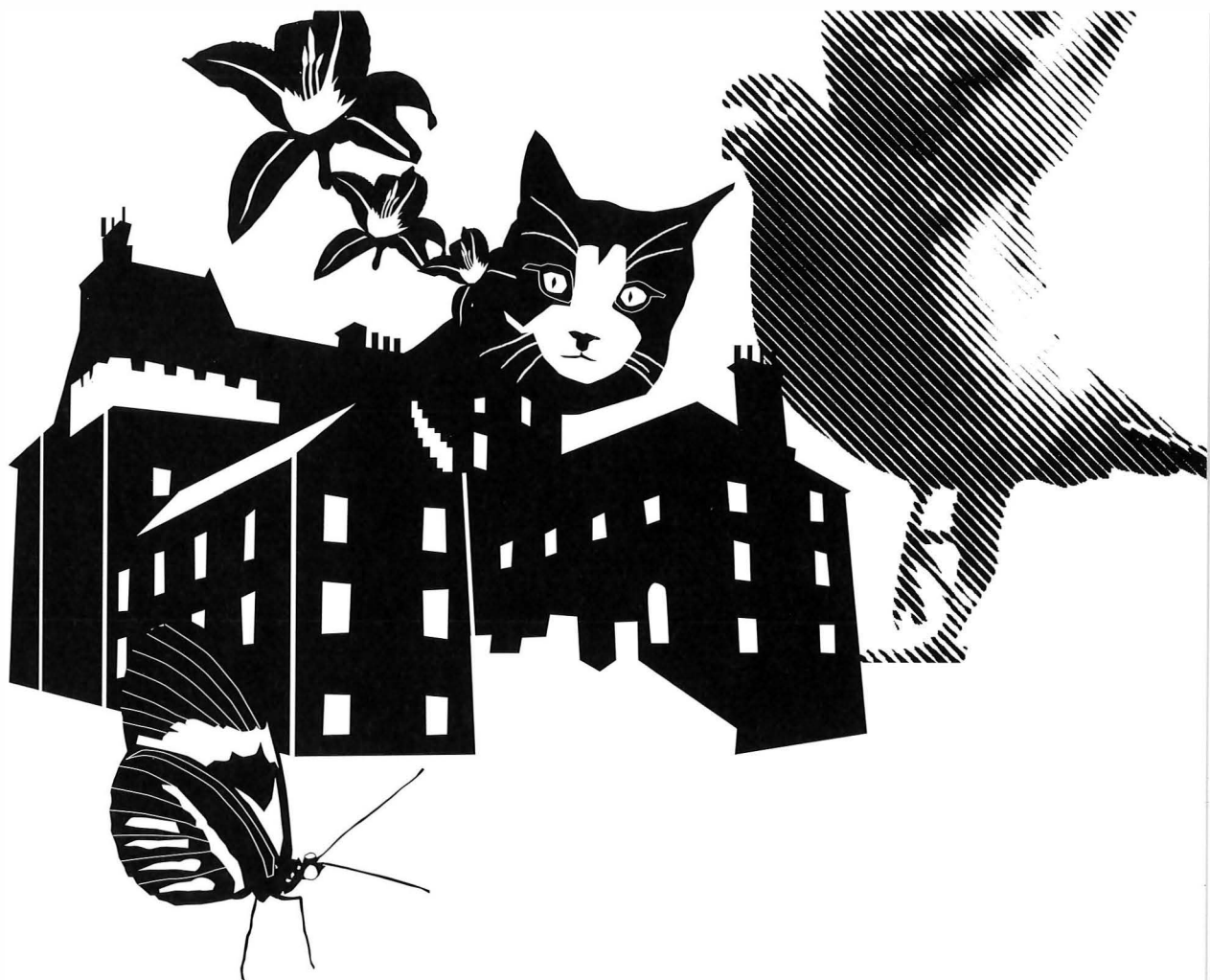
— Matti Paloheimo

{ Kaisu Naapila }

Miksi muistella uniaan?

Anja Portin on viehättävässä "UNI – aamuun on aikaa, koko maailma nukkuu" –uniatlaksessaan pohtinut, ovatko unet vain aivojen hallitsematonta toimintaa, mielekästä stressin purkua vai mielen kasvua. "Vaikka selvää vastausta kysymykseen unennäön tehtävästä ei ole löydetty, tuntuu jonkinlainen yksimielisyys vallitsevan siitä, että unilla on merkitystä ihmisen psyykkiselle terveydelle ja mielen tasapainolle".

Heikki Siltalan mukaan luova toiminta ja unet kuuluvat läheisesti yhteen. Unissa voi nähdä asioita, joita ei valveilla ollessaan pystyisi kuvittelemaan. Monet taiteilijat, kirjailijat ja tieteentekijät ovat saaneet ideoita unissaan. Useimmille meistä on tuttua, miten uni saattaa ehdottaa ratkaisua illalla viimeiseksi mielessä pyörivään ongelmaan.

Kollektiivisessa viisaudessaamme ”nukutaan yön yli” ennen päätöstä – on vinha perä.

Bertil Ohlson arveli jo yli kymmenen vuotta sitten, että henkisesti köyhä, materialistinen ja kaupallinen elämäntavot on vienyt monelta kyvyn ymmärtää unien primitiivistä symbolikieltä. Pinnallisuuteen kyllästyneet elämännälkäiset ihmiset kaipaavat jotain syvempää, ja siksi kirjat ja kurssit unien merkityksestä vetävät puoleensa.

Sveitsiläinen psykologi Carl Gustav Jung hylkäsi ajatuksen, että unet olisivat vain aivotoinnin roskakori. Hän näki unien tehtävänä psyykkisen kokonaistasapainomme säilyttämisen vaikka varoittamalla: esimerkiksi itsestään liikoja luuleva näkee putoamisunia. Piilotajunta tekee Jungin mukaan omat päätelmänsä vaistomai-

sesti ja arkkityyppien muodossa, runollisemmin kuin rationaalinen tietoisuutemme. Arkkityyppi tarkoittaa luonnollista taipumusta muodostaa perushahmoisia symbolisia mielikuvia. Symboli edustaa aina enemmän, kuin sen ilmeinen ja heti tajuttava merkitys. Jung kertoo esimerkkinä kahden eri henkilön unet, joissa tulipalo talossa ennakoii kuumesairautta. Unet nähtiin ennen kuin sairaudesta oli havaittavissa mitään tietoisia merkkejä. Tämä viittaa Jungin mukaan siihen, että piilotajuisesti huomaamme asioita, joita tietoisesti emme, ja joskus uni ennakoii, joskus se on ”myöhästynyt ajatus”. Voimme suhtautua vakavasti Jungin unien tulkintaan, onhan hän oman arvionsa mukaan pitkän elämänsä aikana tulkinnut ainakin 80 000 unta!

»

Unet ovat Jungin mukaan helposti saatavilla oleva lähde ihmisen symboloimiskyvyn tutkimiseen. Hän kirjoittaa, että Freudin teorian mukaan uni pukee sanottavansa symbolien muotoon, jotta se pääsisi torjunnan läpi. Itse ajattelen, että päättämällä muistaa unemme ja rupeamalla kirjoittamaan vähennämme torjunnan voimaa.

Unipäiväkirja oppaana itsetuntemukseen

Tänäänkin kirjoitin aamutuoreen uneni päiväkirjaani, käsin vihreällä kuulakärkikynällä. Jälleen oli merkillistä, että aloittaessani muistin vain muutaman yksityiskohdan: henkilön jonka kanssa menin uuteen taloon, huoneen kalustuksen, kissan sylissäni, ajatuksen joka minulla oli unessa. Kynän liukuessa paperilla mielikin avautui muistamaan monta merkillistä kohtaa lisää: kirjoituspöydällä kahdesta hanasta valuvan veden, joka osui lattialle asetettuun astiaan. Muistin mitä eri huoneiden seinillä oli, kissan karkaamisen ja kiinniottoyrietykset pihalla. Väänsin ensin hanat kiinni kunnes ymmärsin: toinen henkilö halusi niiden virtaavan, jotta huoneesta poistuisi haju. Yritin ohjata vesivirrat astiaan. Se vaati ponnistelua: mietin miten toinen oli sen suunnitellut.

Kirjoitettuani koko unen aloin pohtia sen sanomaa ja mieleeni tuli aiempia uniani kuluneilta viikoilta. Ne tuntuivat viestivän samaa teemaa. Kuulostelin todellisia tunteitani suhteessa unessa esiintyneeseen ihmiseen. Totesin, että olen tainnut pitää jotakin itseltäni salassa, työntänyt pois mielestäni. Olen myös hetkittäin koettanut tiedostaa ja tavoitella jotakin kuin karkaavaa kissaa, juoksevaa vettä. Vain minä tiedän, mitä se oli.

Monta kertaa käy niin, etten muista edellisen yön unista mitään, kun alan aamulla kirjoittaa. Aloitan vaikka parin edeltävän yön unista, jotka muistan. Joskus jo neljättä riviä kirjoittaessani muistan yhtäkkiä myös viimeöisen unen. Kun kirjoitan sitä, muistan toisenkin. Viimeksi näin työskennellen muistin kolme unta kirjoittaessani, vaikka aloittaessani en muistanut yhtäkään. Käsin kirjoittaminen tuntuu olevan yhteydessä johonkin luovaan aivolohkoon, joka liittyy myös unennäköön. Ne jotka kirjoittavat näppiksellä, voisivat kertoa, tapahtuuko siinä samaa.

Aina en jaksa ”kuunnella” uniani. Saatan aamulla vain todeta, että ”olipas kummallista, mitähän tuokin taas oli”, enkä viitsi miettiä unta sen pitempään. Aina ei tee mieli ottaa vastaan, on muka kiire päivän toimiin. Ehkäpä puolustusmekanismit toimivat: en ole vielä valmis.

Unipäiväkirjan pitoon on olemassa monenlaisia ohjeita. Heikki Siltala kehottaa kirjaamaan ainakin seuraavat:

*päivämäärä
tapahtumat
ympäristö
henkilöt
esineet
eläimet
tunnelma*

Myös liikkumistavat ja värisävyt, unen ilma-
piiri sekä miten unennäkiä eri tilanteet koki,
ovat tärkeitä elementtejä.

Kirjallisuusterapeutti Eeva Lehtovuori opettaa, että unelle on hyvä antaa otsikko. Vaikka saisi muistiin vain muutaman sanan, niitä voi täydentää myöhemmin. Parasta olisi herätä oman unirytmensä mukaan ja kerrata uni vielä silmät kiinni heti herättyä. (Minulla on oltava torkkuajastin päällä, muuten nu-
kahdan uudestaan). Illalla kannattaa päättää muistaa unensa.

Unipäiväkirjaa selaillessaan voi huomata toistuvia teemoja. Jälkikäteen elämäntapahtu-
mia miettiessä ei enää tunnukaan yllättävältä, että siihen aikaan näki sellaisia unia. Ne voi ymmärtää pitkienkin aikojen kuluttua aivan kirkkaasti. Oma tekniikkani - unet vihreällä, tulkinnat ja muut asiat sinisellä - helpottaa unien selailua ja niiden erottamista muusta tekstistä.

Kirjallisuusterapeutin unien työstäminen tekstiksi

Terapeutin tai uniryhmän avulla unistaan voi löytää sellaista, mitä ei yksinäisessä itsetut-
kistelussaan tule ajatelleeksi. Opiskellessani työnohjaajaksi aloitimme koulutuspäivät ”uni-
matriksilla” – ryhmällä, jossa kerroimme unia ja assosioimme niistä. Yksilöllisiin tulkintoihin ei pyritty, vaan koetettiin löytää unista viitta-
uksia meneillään olevaan koulutusprosessiin

tai ajankohtaisiin maailmantapahtumiin. Yksilölliset kokemukset koulutuksesta tulivat myös esiin. Muistan erään vaikuttavan unen, jossa olin innoissani koska olin saanut röntgenkuvan luurangostani. Unen saattoi helposti liittää koulutuksen aikana heränneeseen syvään ammatilliseen itsetutkisteluun, joka koulutuksen aikana heräsi, ja joka kosketti minua "luita ja ytimiä myöten".

Sovelsimme ryhmätyötappaa Eeva Lehtovuoren kanssa myös kirjallisuusterapeuttisella kurssilla, jonka teemana olivat unet. Toisten unien kuuleminen ja niistä assosioiminen ryhmässä auttoi muistamaan omiakin. Se oli ikään kuin unennäköä yhdessä. Toisten kommentit: "jos tuo olisi oma uneni, mieleeni tulisi..." toivat uusia näkökulmia. Muistelu ja assosiointi palveli kirjoittamista, kun jokainen sai ryhmän jälkeen työstää omaa untaan haluamallaan tavalla. Kirjoittamalla ryhmäläiset löysivät uusia ulottuvuuksia itsestään, oma luovuus riemastutti. Teksteistä tuli hienoja ja kirjoittamisen jatkamiseen innostavia.

Juhani Ihanuksen mukaan terapeuttisesti merkittävä ilmaisu ei aina ole hioutunutta tai esteettisesti kaunista, vaan "outo ja omintakeisesti assosioiva teksti voi olla kirjoittajalle itselleen tärkeä". Kirjoittamisen terapeuttiset vaikutukset eivät Ihanuksen mukaan liity katarttiseen purkautumiskirjoittamiseen, vaan "tunneajatuksen ja elämäntilanteiden perinpohjaiseen punnintaan". Kirjallisuusterapiassa voidaankin käyttää aikaa vaikkapa tietyn tunteen tutkisteluun kirjoittamalla siitä eri tavoin. Myös kirjailijoiden tekstejä valitaan tietoisesti aiheeseen liittyen, ja niiden herättämistä reaktioista keskustellaan. Joku voi ryhtyä kirjoittamaan sellaisesta, mistä ei ole koskaan voinut puhua. Ehkä uni on nostanut sen esille jopa hauskan tai tuskallisen osoittelevasti.

Eeva Lehtovuori on suomentanut Gillie Boltonin kirjoitusharjoitusvinkkejä: unen voi kirjoittaa runoksi, salapoliisitarinaksi, saduksi tai näytelmäksi. Unelle voi kirjoittaa erilaisen lopun. Unessa nähty henkilö voi innoittaa dialogin kirjoittamiseen: mitä tapahtuu kun pyydät häneltä apua? Voit myös kirjoittaa unessa esiintyneen rakennuksen näkökulmasta.

Ryhmä- tai terapiaprosesseihin liittyy usein unia, jotka kuvaavat sisäistä kasvua. Hyvin tavallista on nähdä unta talon sortumisesta, remontoinnista tai rakennustyömaasta. Talo

onkin yksi kiehtovimmista unisymboleista, sillä se useimmiten kuvaa unennäkiäjää itseään.

Unien varovainen tulkinta

Kun uni on muisteltu, assosioitu ja kirjattu, voi olla mukava katsella muutamasta unikirjasta selvimät symbolit. Tavallisia, useimpien ihmisten unissa toistuvia asioita ovat eläimet, vesi, tuli, kulkuneuvot sekä tutut tai tuntemattomat ihmiset. Unikirjaan ei kannata suhtautua kuin vieraan kielen sanakirjaan, joka kääntäisi unen salakielen suoraan ja luotettavasti. Psykoterapiassakin unta voidaan koskettaa ja siitä voidaan avata jotain, mutta puhki sitä ei voi eikä kannatakaan selittää. Unta lähestytään mieluummin kuin taideteosta, joka puhuttelee meitä tavallaan. Unikirja ehdottaa ymmärryksen avaimia: vesi voi symboloida tunteita, kulkuneuvot yleistä elämän hallinnan tai hallitsemattomuuden tunnetta (kuka ohjaa?).

Katsotaanpa, mitä saisimme irti talosta.Psykoanalyttisesti suuntautunut Siltalan Unikirja kertoo: "talo on moniulotteinen unikuva (...) se on unennäkiäjän psykosomaattinen kokonaisuus eli hän itse. Liikkuessamme unen talossa liikumme itessämme". Kellari tai ullakko saattaa sisältää torjuttuja, unohdettuja tai välttämättömiä asioita, joita haetaan esiin. Julkisivu näytetään muille, wc ja kylpyhuone liittyvät omiin tarpeisiin. Moninaiset ovat ne unet, joissa sopivaa wc:tä ei tunnu löytyvän. Moni meistä kysyykin, missä on tilaa tarpeilleni – siis laajemmin ymmärrettynä ehkä muillekin kuin fyysille.

Ovet voivat Lori Reidin mukaan edustaa porttia uuteen elämänvaiheeseen tai mahdollisuuteen, kenties omia piileviä kykyjä. Lukittu ovi pitää tavoitteen vielä kaukana. Portaiden nouseminen voi kertoa halusta oppia enemmän, kurottaa korkeammalle. Tarvaranpaljous voi viitata liikoihin sitoumuksiin, lukitut kaapit ja laatikot salaisuuksiin tai väärinkäsityksiin. Keittiön ja ruuan näkeminen puolestaan fyysiseen ja henkiseen ravintoon tai perhetilanteen tunnelmiin. Vihjaako pöytä, että on "nostettava kissa pöydälle"?

Kun unen talosta löytyy uusi huone, jossa ei ole aiemmin käyty, tuntuu se varmalta merkiltä siitä, että tosielämässä on jokin uudistumassa – ainakin omassa itsessä. Tai jotain

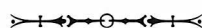
»

unohtunutta löytyy uudelleen. Jung kertoo 48-vuotiaan työkeskeisen, itsensä kovin kurissa pitävän miehen unen, jossa suuren talon takapihalta tulee naurava luokkatoveri. Tulkintana Jung esittää, että aikuiselämästä kadonneet lapsuuden ominaisuudet kuten iloisuus ja luottavaisuus yrittävät palata takapihan kautta ja tulla taas ystäviksi. Suuresta talosta uneksiminen voi viitata siihen, että unen näkijä ei vielä tunne eikä pysty toteuttamaan kaikkia psyykkisiä ulottuvuuksiaan.

Jungin mukaan voimakkaat unet eli psyyken itsesäätelävä toiminta nopeuttaa ihmisen kehitysprosessia, mikäli liiallinen rationaalinen selittely ei häiritse sitä. ”Kaikki riippuu yksilön sisäisestä valmiudesta oivaltaa sisäisiä tosiasioita”. Hän kertoo Henryksi nimeämästään 25-vuotiaasta potilaasta, jonka analyysi kesti poikkeuksellisesti vain yhdeksän kuukauden ajan. Tänä aikana pidettiin 35 istuntoa, joissa Henry kertoi 50 unta. Unet viestivät Henryn tarpeesta henkiseen kasvuun. Jung varoittaa, että unisymbolien liian voimakas valaiseminen voi vaikuttaa ”räjähtävästi” potilaaseen. Henryn elämä järjestyi kuitenkin hyvin, hän kykeni sitoutumaan läheiseen naisuhteeseen ja menestyi työssään.

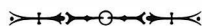
Omista unistaan Jung kertoo nähneensä oikein sarjan, jonka teemana oli oudon huooneen tai siiven löytäminen vanhasta perintötalosta: milloin se oli kuolleiden vanhempien asuttama, milloin antiikkihuonekalujen kokoelma tai tuntemattomia kirjoja sisältävä kirjasto. Sarjan viimeisessä unessa hän avasi yhden kirjoista ja heräsi sydän kiihtymyksestä hakaten – niin ihania symbolisia kuvia kirja oli täynnä. Jung tulkitsee untaan 30 vuoden kuluttua: ”Talo oli tietenkin minun persoonallisuuteni ja sen tietoisien kiinnostuksen alueen symboli, ja tuntematon siipirakennus ennakoivat uutta mielenkiinnon ja tutkimuksen aluetta, josta tietoinen mieleni siihen aikaan oli tietämätön”.

Jungin mukaan aivan uudet luovat ideat kasvavat kuin lootuskukka mielen pimeistä syvyyksistä - unien muodossa. Meille kirjoittajille unet ovat itsetuntemuksen ja luovuuden aarrearkku, vertaansa vailla. ¶

*Yöllä liikkuvat unet myyränmyykinä
ja näkevät pimeässä sen mikä ei ole pimeää.
Merkkejä jotka kalpenevat aamulla.
Käsi joka koskettaa sinua silloin on valon käsi
ja kaunis kuin auringonvalo.*

*B. Carpelan
(suomentanut Laura Virkki)*

Lähteet

- IHANUS, JUHANI. Mykistä oireista puhuttelevaan ilmaisuun – ja koskettaviin tarinoihin. TEOKSESSA: IHANUS, JUHANI (toim.) 2002. Koskettavat tarinat. Johdantoa kirjallisuusterapiaan. Helsinki: BTJ Kirjasto-palvelu oy.
- JUNG, CARL G. 1997(Alkuteos 1964). Symbolit. Piilotajunnan kieli. Helsinki: Otava.
- LEHTOVUORI, Eeva. 2002. Unet, kirjallinen luovuus ja kirjottajaryhmät. TEOKSESSA: IHANUS, JUHANI (toim.) Koskettavat tarinat. Johdantoa kirjallisuusterapiaan. Helsinki: BTJ Kirjastopalvelu oy.
- LEHTOVUORI, Eeva. 2005. Unimaailman mahdollisuudet. TEOKSESSA: MÄKI, SILJA & LINNAINMAA, TERHIKKI (toim.). Hoitavat sanat. Opas kirjallisuusterapiaan. Helsinki: Duodecim.
- OHLSON, BERTIL. 1995. Minä. Kirjoita päiväkirjaa ja löydä itsesi. Hämeenlinna: Karisto Oy.
- PORTIN, ANJA. 2005. Uni. Aamuun on aikaa, koko maailma nukkuu. Keuruu: Avain.
- REID, LORI. 1998. Unimaailman viestit. Selvitä nukkuvan mielesi mysteerit. Hämeenlinna: Karisto Oy.
- SILTALA, HEIKKI. 2004. Unikirja. Hämeenlinna: Karisto Oy.
- SIPPOLA, LEENA & VIRKKI, LAURA (toim.) 1987. Unen veräjä on auki. Helsinki: Tammi. / Molemmat lainaamani runot löytyvät tästä kirjasta.

KIRJOITAMME UNTA JA TOTTA

Kirjallisuusterapian menetelmiä soveltava kasvuryhmä

Haluaisitko tutustua itseesi lisää uneksien ja kirjoittamisen? Kiinnostutko katsomaan myös kaunokirjallisuuden peileihin – kirjailijoiden uniteksteihin?

Kirjallisuusterapiassa tekstejä ja kirjoitusharjoituksia käytetään tietoisesti itsetuntemuksen kasvun, mielen vapauttamisen ja luovuuden virittämisen apuna. Ohjaajat valitsevat aiheeseen sopivia kaunokirjallisia tekstejä ja ohjaavat harjoituksia.

Kasvuryhmä (developmental group) on keskusteluryhmä, jossa osallistujat antautuvat luovaan prosessiin ja taiteen hoitavalle vaikutukselle kokemuksellisisissa harjoituksissa. Ryhmä voi toimia rohkaisevana ja kannattelevana voimana antaessaan mahdollisuuden luottamukselliseen kohtaamiseen, vapautumiseen ja omien vuorovaikutustaitojen harjaanuttamiseen. Jokainen valitsee itse, minkä verran jakaa itsestään ja kirjoituksistaan ryhmässä. Myös hiljaa saa olla. Kasvuryhmän koko voi olla 10-16 osallistujaa. He sitoutuvat yhteiseen työskentelyyn kurssin ajaksi.

Ryhmän ohjaamisesta vastaavat yhtä aikaa läsnä olevat kaksi kirjallisuusterapiaan perehtynyttä kouluttajaa. Heillä on lisäksi koulutusta ja kiinnostusta myös kirjallisuustieteen ja psykoterapian viitekehyksistä.

Kurssin rakenne mahdollistaa prosessimaisen työskentelyn: neljän tapaamispäivän väliaikoina kukin voi omaehtoisesti työstää välitehtäviä, jotka sisältävät kirjoittamista, lukemista, pohdiskelua ja unen-näköä. Kurssilla saa myös virikkeitä oman työskentelyn jatkamiseen, esim. lukuvinkkejä ja ideoita kirjoitus-harjoituksiin.

Kurssi on tarkoitettu kaikille kirjoittamisesta, kirjallisuudesta ja omasta kasvusta kiinnostuneille. Esim. opiskelijat ja opettajat sekä sosiaali- ja terveysalan työntekijät voivat saada virikkeitä työhönsäkin. Työttömät, eläkeläiset ja myös aiemmilla kouluttajien kursseilla olleet ovat tervetulleita.

Unet tarjoavat materiaalia monenlaisen kirjoittamiseen ja ovat luovuuden lähteinä vertaansa vailla. Uni voi muistuttaa dekkaria, klassista tragediaa, melodraamaa, absurdia muodonmuutostarinaa, surrealistista kuvaa tai rakkausrunoa. Unien pohjalta kirjoittamalla voimme oivaltaa jotain itseltämme piilottamamekin.

Kurssin ohjaajat:

Eeva Lehtovuori on koulutukseltaan filosofian tohtori, kirjallisuudentutkija ja opettaja. Hän toimii kirjallisuuden ja luovan kirjoittamisen aikuiskouluttajana ja ohjaa kirjallisuusterapian menetelmiä soveltavia kasvuryhmiä.

Kaisu Naapila on kirjoittaja, kaunokirjallisuuden ystävä ja psykoterapeutti. Hän toimii työn ja elämän kriiseissä yksilöiden ja ryhmien terapeuttina sekä työnohjaajana.

Aika: To 3.8.06 klo 17.30-20.30,
12.-13.8.06 (la 10-17., su 10-16) ja
to 24.8.06 klo 17.30-20.30
yhteensä 24 tuntia.

Paikka: Kriittisen korkeakoulun tilat Helsingissä

Kohderyhmä: Kaikki kirjoittamisesta, kirjallisuudesta ja omasta kasvusta kiinnostuneet. Esim. opiskelijat ja opettajat sekä sosiaali- ja terveysalan työntekijät voivat saada virikkeitä työhönsäkin. Työttömät, eläkeläiset ja myös kouluttajien aiemmilla kursseilla olleet ovat tervetulleita.

Kurssimaksu: 180 € (opiskelijat, työttömät ja eläkeläiset 150 €)

Ilmoittautuminen: Sitovat ilmoittautumiset 20.7.2006 mennessä.

Osallistujat otetaan kurssille ilmoittautumis-järjestyksessä.

kurssisihteeri Anu Virtanen, puh. (09) 684 0010,
puhelinaika ma-to klo 12-15
info@kriittinenkorkeakoulu.fi

Kutsu koulutukseen lähetetään osallistujille ilmoittautumisaikojen päätyttyä.

Lisätietoja: www.kriittinenkorkeakoulu.fi tai
www.imagenesis.fi/sanat

Kertojan ääni

Ian Mc Ewan: Ikuinen rakkaus, Otava 1998, suomentanut Juhani Lindholm, englannin kielinen alkuteos Enduring Love 1997

"Ian Mc Ewan on taiturimainen kätkeytyjen pelkojen, tarpeiden ja voimien kuvaaja" (HS)

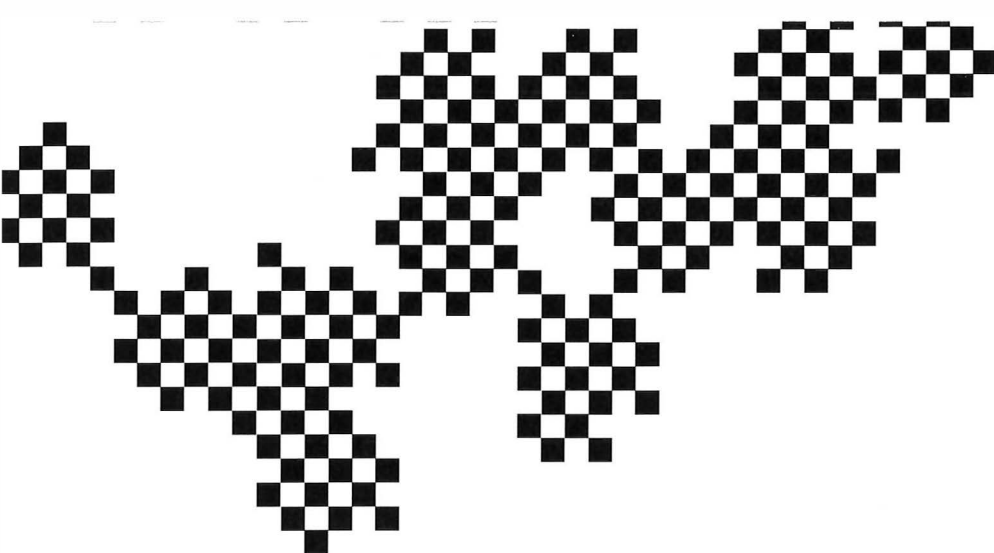
Monisyinen psykologinen jännityskertomus Ikuinen Rakkaus on samalla terävä parisuhteen analyysi ja mielisairauden kuvaus.

Joe, Clarissa ja Jed ovat tarinan päähenkilöt. Joe ja Clarissa availevat turkintam-
men alla retkievättään, kun laajalla aukiolla kuuluu miehen avunhuuto. Joe
santaa juosten kohti ylös pyrkivää kuumailmapalloa, jonka korissa istuu poika.
Mies korin ulkopuolella pitelee köydestä estääkseen palloa nousemasta yrittäen
näin pelastaa pojan. Neljä muuta miestä juoksevat eri suunnista auttamaan.
Pyökkimetsiköstä syöksähtää Joeta kohti nuori mies, Jed.

Heidän katseidensa kohdatessa Jed tuntee voimakkaasti, että Joe rakastaa
häntä. Pallo ryöstäytyy ponnisteluista huolimatta ilmaan ja pojan isä saa
surmansa pudotessaan maahan. Tästä onnettomuudesta alkaa Joen ja Claris-
san painajainen mielisairaana Jedin uhrina. Tapahtumasarja huipentuu siihen,
että Jed järjestää ravintolassa Joen tappoyrityksen epäonnistuen siinä. Koska
poliisit eivät pystyneet tarjoamaan Joelle suojelusta, hän hankkii aseensa vanhan
koulukaverinsa kautta alamaailman pimeiltä markkinoilta. Kun Joe saapuu
asehakumatkaltaan kotiin ase taskussaan, Clarissa onkin siellä jo Jedin vankina.
Jed kuitenkin anoo uikuttaen anteeksiantoa tappoyrityksensä vuoksi. Hän vetää
esiin veitsen, painaa sillä korvaansa uhaten tappaa itsensä heidän edessään.
Joe tähtää hänen oikealle puolelleen poispäin Clarissasta. Veitsi lentää lattialle
ja Jed haavoittuu luodista käteen. Jed joutuu vankimielisairaalaan ja Joe ja
Clarissa eroavat. Vielä sairaalasta Jed kirjoittaa rakkauskirjeitä Joelle. Kirjeitä ei
kuitenkaan toimiteta perille.

Jed sairastaa harvinaista De Clerambaultin oireyhtymää, johon liitty-
vät voimakas uskonnollisuus ja homoeroottisuus. Jedin mukaan Jumala on an-
tanut hänelle tehtävän antaa Joelle vastarakkautta ja "johdattaa tämä Jumalan
tykö". Hän vakuuttuu asiasta lopullisesti saatuaan selville, että Joe on tunnettu
tiedejournalisti, joka edustaa ateistista näkökantaa. Jed pommittaa Joeta kirjeil-
lä, päivystää kotioivella ja kadulla Joen asunnon tuntumassa. Jed ottaa vastaan
viestejä verhojen asennoista, pensasaitojen koskettelusta ja lukee hankkimiaan
Joen tieteellisiä lehtiartikkeleita. Hän on Joen välinpitämättömyydestä huoli-
matta varma, että tämä rakastaa häntä ja muuttaa hänen kanssaan asumaan.

Tarinan alussa Joe ja Clarissa olivat lyhyen eron jälkeen juuri palanneet
yhteen. Muuten onnelliseen rakkaussuhteeseen luovat jännitteitä erilaiset
elämänarvot ja lapsettomuus. Joe katu ajottain yliopistourasta luopumistaan
ja pyrkii osoittamaan pätevyytensä asiantuntijana mm. tieteellisillä artikkeleilla.
Clarissa toimii yliopistolla kirjallisuuden opettajana ja runouden tutkijana.
Taide ja filosofia ovat hänelle kaikki kaikessa. Hän luottaa intuitioonsa.

Tarinan aikaulottuvuus on kolme vuotta. Tarinassa on kolme kertojaa, joista pääasiallisena kertojana toimii Joe. Hänen lähestymistapaansa värittää tiede, tieto ja järki. Älyllinen pohdinta on selkeää ja analyttistä. Jännitteinen kerronta on ilmeeltään vakavaa, puhetapa paikoin purevaa jopa ironista. Avovaimo Clarissa toimii toisena kertojana. Hänen suhteensa todellisuuteen muodostuu taiteen, tunteiden ja intuition kautta. Clarissan ääni on täynnä vaistomaisia, herkkiä vivahteita, havaintoja ja yksityiskohtia. Hän joutuu voimakkaasti mukaan Joen ahdistukseen ja lopulta epäilee tämän mielenterveyttä vähätellen Joen pelon todellista aihetta. Kolmannen kertojan, Jedin ajattelua suuntaa uskonto, hurmos ja innoitus. Hänen äänessään kuuluu kiihkeä toiveikkuus, josta seuraava esimerkki kirjeestä Joelle: "Yhden asian tahdon vielä sanoa. Olen tullut elämäsi räjähtäen, aivan kuten sinäkin minun elämäni. Elämäsi on mullistumassa perin juurin. Joudut kertomaan Clarissalle ja siirtämään kaikki tavarasi, vaikka luultavasti haluat päästä suurimmasta osasta kokonaan eroon. Ota minut vastaan, niin huomaat ottavasi vastaan myös Jumalan. Lupaa minulle tämä."

Ihmiskuva tarinassa on realistinen. Ihmisen raadollisuus kuvataan aidosti. Henkilöt ovat psykologisesti syvällisiä ja uskottavia, heihin on helppo samaistua. Kertojat ovat vahvasti osallisina kuvaamiinsa tapahtumiin. Kerronta lähestyy temaattisia käännekohtia hiukan kierrellen ja lukijaa valmistellen.

Kirjan henkilöiden erilaiset arvot ja maailmankuvat joutuvat jännittävään ristivalaistukseen tarinan edetessä. Kylmä realismi ja usko tieteen voimaan, toisaalta taide ja uskonnollisuus luovat kontrastin, ne asettuvat ikään kuin kilpailulle ja pitävät lukijan otteessaan.

Tarinan subjektiivinen kertojaratkaisu palvelee loistavasti rakkausteemaa. Kukin kertoja kuvastaa onnen tunteitaan, pelkojaan, epäilyjään, vihaansa ja toivottomuuttaan. Nämä kaikki liittyvät paitsi häiriintyneiden ihmisten elämään myös oleellisesti rakkaussuhteeseen.

Yhtä totuutta rakkaudessa ei ole. Kaikilla kolmella henkilöllä on oma totuutensa ja kaikkien kolmen lähestymistapaa toki tarvitsemme. Joe pyrkii peittämään sosiaalisen avuttomuutensa keskittymällä tieteen maailmaan. Hän rakastaa ihmiskuntaa antamalla älynsä liekin lämmittää sitä. Clarissa on hänen eroottisen rakkautensa alttari, jonka äärelle on ilo asettua. Clarissa ui syvällä runouden maailmassa, hän rakastaa paitsi Joeta myös opiskelijoitaan. Hän pohtii, keskustelelee ja katselee elämää estetiikan läpi. Myös sisaren lapset ovat hänelle rakkaita. Clarissalle rakkaus elää ihmisissä ja taiteessa. Jedille rakkaus on lähes ylimaallista ja heijastuu Jumalan kautta saatuna viestinä. Kuka heistä rakastaa parhaiten? Näin voi tietenkin kysyä, mutta rakkaus ei suostu määritelmien alaiseksi. ♣

Kriittisen korkeakoulun kevättä...

► Kevät 2006 meni koulun toiminnassa suunnitelmien mukaisesti, myönteisissä tunnelmissa. Kirjoittajakoulu toimii kapasiteettinsa ylärajoilla, ainakin opetus-tilojen koon suhteen, mutta työskentely on sujunut fyysisesti ahtaissakin oloissa. Uusia, esikoisteoksensa julkaisseita kirjailijoita tulee koulun kasvateista jatkuvasti, samoin monenlaisia tunnustuksia niin näille uusille kuin jo useamman teoksen julkaisseille kirjailijoillemme. Kirjoittajakoulumme on alan piirissä tällä hetkellä varsin arvostettu, kiitos siitä niin uutterasti työskennelleille opettajille kuin oppilaillekin.

► Kaksivuotisen kirjoittajakoulun lisäksi järjestettiin myös Kirjoittamisen lempeät alkeet- viikonloppukurssi sekä unista kirjoittamisen viikonloppukurssi. Alkukesällä oli entiseen tapaan elokuva-käsikirjoittamisen kurssi.

► Kuvataidekoulumme on niin ikään saavuttanut vakiintuneen aseman oman alansa kentässä ja sen tarjontaa ollaan edelleen kehittämässä. Filosofinen tarjonta koostui keväällä erilaisista lyhytkursseista ja piireistä, jotka toimivat eri tavoin. Ohjelmassamme ilmoitettujen Miika Luodon ja Torsti Lehtisen kurssien lisäksi syntyi kevään aikana varsin spontaanisti kaksikin erilaista lukupiiriä, joista toisessa pohditaan filosofisten mystikkojen tekstejä, toisessa filosofiaa käytännöllisenä toimintana. Monikielinen, perinteikäs Filocafe jatkoi keskustelujensa sarjaa Luckanilla.

► Kirjallisuuden lukupiiri jatkoi niin ikään toimintaansa, samoin tänä keväänä Mozartiin keskittynyt Virtaa-musiikkimatka. Perinteikkäitä Virtaa-klubeja ei keväällä pidetty, mutta syksyllä toiminta taas jatkuu.

► Yleisöluentotarjontamme käsitteli kasvatuksen ja ihmiskuvan kysymyksiä. Sarja muodosti varsin tiiviin kokonaisuuden, jossa etsittiin kokonaisvaltaisen ihmiskuvan mahdollisuuksia monelta-kin suunnalta

...kesää...

► Olemme hiljalleen lisäämässä toimintaamme myös kesä kautena. 7.-12.8. on Suomenlinnassa taidemaalari Johanna Aallon vetämä maalauksen ja piirustuksen kesäkurssi, johon voi vielä ilmoittautua. Viikonloppuna 26.-27.8. on ulkoilmamaalausta myös Suomenlinnassa taidemaalari Heli Heikkisen johdolla. Elokuussa on myös kirjallisuusterapiaan liittyvä Kirjoitamme unta ja totta-viikonloppukurssi, tämä uusi aihepiiri näyttää saavuttavan yhä lisää suosiota.

...ja syksyä

► Tulevana syksynä kuvataidekoulu tarjoaa uutena työmuotona Heli Heikkisen kriittikityöpajan maalausta, piirustusta ja muitakin kuvataiteen aloja harrastaville. Myös tähänastinen 1-vuotinen päiväryhmänä kokoontuva kuvataidekoulu jatkaa entiseen tapaan.

► Yleisöluentosarjoja järjestetään jälleen syksyllä runsaasti. Yliopistolla on kaksi perinteistä maanantailuentosarjaa, alkusyksyllä käsitellään ilmastonmuutosta ja loppusyksyllä edellisten vuosien tapaan EU:n ja Euroopan ajankohtaisia kysymyksiä. Yleisöluennot jatkuvat myös Kiasmassa ja muutakin on mahdollisesti luvassa.

► Filosofian lyhytkurssit ja lukupiirit jatkuvat ja niitä kehitellään edelleen. Uudenlaisena muotona tulee syksyllä Torsti Lehtisen kahdesta hyvin tiiviistä ja intensiivisestä lauantaipäivästä koostuva filosofian johdantokurssi. Myös taiteenfilosofiaan ja filosofiseen praktikkaan tai soveltavaan filosofiaan liittyvää tarjontaa ollaan lisäämässä.

► Mutta kaikesta tästä ja muistakin työmuodoistamme syksyllä tarkemmin Katsauksessa, jäsenkirjeissä ja nettisivuillemme.

Hyvää kesän jatkoa kaikille!
Eero Ojanen, toiminnanjohtaja

Merkkivuosi tulossa

Kriittinen korkeakoulu täyttää 40 vuotta toukokuussa 2008. Aiomme juhlistaa merkkivuotta paitsi erilaisilla tapahtumilla, myös jonkinlaisen juhla kirjan tai -julkaisun tekemisellä. Tästä kerrotaan tarkemmin sitten kun suunnitelmamme kiteytyvät, mutta jo tässä vaiheessa pyydämme jäseniltä ja eri tavoin toiminnassa mukana olleilta niin ideoita, toivomuksia kuin käytännön apuakin. Erilaiset Kriittisen korkeakoulun toiminnasta vuosikymmenten varrella kertovat dokumentit, muistot ja kommentit ovat tervetulleita! Asiasta voi ottaa yhteyttä toimistoon.

Pyydämme kaikkia Kriittisen korkeakoulun jäseniä, jotka vielä eivät ole maksaneet kuluvan vuoden jäsenmaksuaan, maksamaan 15 euron jäsenmaksun tilille 800016-715 560.

Huippuvieras Virtaa-klubilla

András Schiff, yksi aikamme merkittävimmistä pianisteista, jatkaa Beethovenin pianosonaattien konserttisarjaansa Helsingin juhla viikoilla 23. ja 25.8. Konserttien välipäivänä Virtaa-klubilla Schiff kertoo pianon ääressä suhteestaan Beethoveniin ja esittelee erikoisesti seuraavan päivän konsertin sonaatit (mm. Appassionata ja Les Adieux). Tauon jälkeen on aikaa kysymyksille ja keskustelulle. Tilaisuus on englannin kielinen.

Liput 7/5 euroa. Buffet sisältyy lipun hintaan. Lippujen ennakkovaraus Kriittisen korkeakoulun toimistolta (09) 684 0010 ma-to 12-15 (suljettu 30.6.-17.7.) tai info@kriittinenkorkeakoulu.fi.

Tervetuloa!

Filosofian klassikkoseminaari

Järki ja sen kritiikki

Klassikkoseminaarissa tutustutaan filosofiin teksteihin, jotka pohtivat järjenkäytön merkitystä modernissa maailmassa, valistuksen projektin rajoja sekä itse järjen käsitteen luonnetta. Seminaarissa luetaan tekstejä mm. seuraavilta ajattelijoilta: Kant, Hegel, Nietzsche, Freud, Adorno, Habermas ja Foucault.

Ryhmä kokoontuu FL Miika Luodon johdolla syyskuusta alkaen tiistaisin klo 17-19 Albertinkadulla.

"Ns. vapaa kasvatus (esim. Summerhill-pedagogiikka) olisi Snellmanin mielestä siis ollut täysin järjenvastaista, koska siitä puuttuu kuvatus kolmivaiheisen prosessin perustava ensimmäinen vaihe, tradition omaksuminen. On kuitenkin nähtävä, ettei Snellman väittänyt vanhan sinänsä olevan hyvää. Päinvastoin hän ankarasti suosi dogmaattisuutta. Tradition omaksuminen ei ole itseisarvo, vaan se on välinearvo. Ajattelun kehitys yksinkertaisesti on mahdotonta ilman ensin tapahtuvaa tradition oppimista. Näin ollen koulun tehtävä on luoda perusta – vain perusta. "Kaikkietävä koulunero" oli Snellmanille kauhistus.

Varsinaisena snellmanilaisena kasvatustavoitteena on nähtävä vapaa persoonallisuus, joka kykenee suhteuttamaan subjektiivisen elämänsä luonnon ja yhteiskunnan muodostamiin objektiivisiin kehyksiin."

(Jarmo Toiskallio, 'J. V. Snellman ja kasvatus', Katsaus 4/ 1978)

"Kasvatus koulunkäyntiä edeltävänä varhaislapsuuden aikana kiinnosti myös tšekkoslovakialaista Comeniusta, joka julkaisi v. 1633 ilmeisesti ensimmäisen varsinaisesti kotikasvatusta käsittelevän teoksen Informatorium der Mutterschule. Pedagogisina periaatteina hän korosti lempeyttä, inhimillisyyttä ja tervettä järkeä. Comenius kuului ensimmäisiin, jotka selvin perustein tunnustivat leikin merkityksen lapsen kehityksen kannalta: leikki tekee mahdolliseksi liikunnan, oma-aloitteisuuden, yhdessäolon muiden kanssa, järjestyksen eli sääntöihin mukautumisen, ilon ym. Koulunkin tuli olla "leikin työpaja"."

(Lea Pulkkinen, 'Kotikasvatuksen uudistamisen näköaloja', Katsaus 4/ 1978)

"Esim. työttömyyttä ei olisi, jos kotityöllä ja vapaaehtoisella työllä yhteisön hyväksi olisi tunnustettu arvo ja jos toimeentulo ei olisi niin ahtaasti henkilökohtaiseen palkkaan sidoksissa kuin nykyisin. Tunnustustihan meidänkin yhteiskunnassamme on paljon tekemätöntä työtä. Työttömyys ei siten ole työn vaan palkan puutetta. Käyttötaloudellisen yhteiskunnan ongelma on turvata vapaaehtoisia ja annettua työtä tekevien toimeentulo yhtäläisesti. Tähän tarvittaisiin uudenlaisia asenteita: olisi punnittava uudelleen teollistumisen aikana kehittyntä täystyöllisyyden käsitettä ja palkkatyön arvostusta. Olisi nähtävä uusia mahdollisuuksia perheiden toimeentulon järjestämiseksi sekä lasten hoidosta ja kasvatuksesta huolehtimiseksi."

(Lea Pulkkinen, 'Kotikasvatuksen uudistamisen näköaloja', Katsaus 4/ 1978)